

культура

№ 32
2011

і життя

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА УКРАЇНСЬКА ГАЗЕТА

СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО › с. 4

ЗАЙЦІ – ЦЕ НЕ М'ЯСО

МУЗИКА › с. 7

**КОНЦЕРТ ПАМ'ЯТІ РОКЕРА:
«ВСЬО ЧОТКО»**

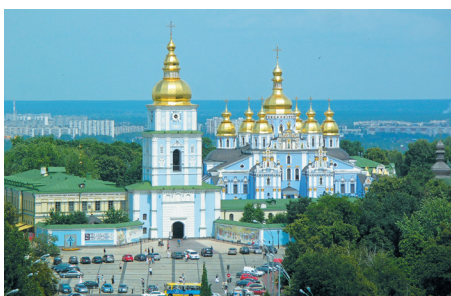
ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО › с. 8

**ВСЕСВІТИ
ІННИ ПАНТЕЛЕМОНОВОЇ**

КІНО › с. 11

ГРАЮЧИ ДОЛЯМИ

**І ЖИТО,
І ВЕСІЛЛЯ!..**

с. 5

ОДНА З УКРАЇНИ

Восени 2010 року на музичних теревах України сталась подія, яка привернула увагу оргкомітету I Міжнародного конкурсу композиції до анімаційних фільмів в місті Ансі (Франція). Це – концерт класу композиції НМАУ ім. Чайковського класу Героя України, професора Мирослава Михайловича Скорика. Мені як учасниці концерту було запропоновано написати музику до одного з п'яти анімаційних фільмів, надісланих оргкомітетом конкурсу. Анімація «Jour où... la nuit» («День де... ніч»), що намалював молодий французький художник Ніколя Санте-Роз, викликала у мене музичні асоціації, які я відтворила у партитурі та надіслала до Франції. Через місяць отримала повідомлення, що з-поміж 104 учасників конкурсу, серед яких були представники таких країн, як Німеччина, Франція, Італія, Іспанія, Швейцарія, Бельгія, Канада, Фінляндія, Південна Корея, Мексика, Румунія, Чилі, Венесуела (всього – 14 держав), було обрано до фіналу музичні твори 12 композиторів із Канади, Бельгії, Франції та України. У запрошенні співорганізатор конкурсу, професор Національної музичної консерваторії у м. Ліон написав: «...серед фіналістів Ви – єдина дівчина, єдина – з України і представляєте Україну». Мене запросили для участі в репетиціях мого твору, а також для зустрічі фіналістів із представниками мультиплікаційних

компаній, таких, як Disney, Max films, Madhouse тощо. Поїздка до Франції не з дешевих, тому я звернулась за допомогою до Міністерства культури і туризму України. За сприяння заступника міністра Ярослава Арсірія в стислі строки було підписано два накази у міністра культури України Михайла Кулиняка – про зміну фінансового плану Міністерства культури та про фінансування видатків для поїздки до Ансі. Завдяки напруженій праці ряду відділів міністерства я отримала відрядження до Франції й 11 липня 2011 року на престижній сцені П'єра Ламі мій твір був виконаний духовим квінтетом під керівництвом професора національної Ліонської консерваторії месьє Жана-Марка Сера. В засобах масової інформації Франції прозвучало інтерв'ю разом із записами фінального концерту, а над озером в м. Ансі серед інших прапорів країн-учасниць майорів жовто-блакитний український прапор. Музику до анімаційного фільму я писала як міні-оперу, застосовуючи систему лейтмотивів, тембральну драматургію та загальну драматургію

музичної композиції. Цей успіх в Ансі є не тільки моїм особистим – це успіх усієї київської школи композиції.

Висловлюю глибоку вдячність міністру культури України Михайлу Андрійовичу Кулиняку, а також всьому міністерству за підтримку творчої молоді України. З дозволу художника Ніколя Санте-Роз анімаційний фільм «День де... ніч» із моїм музичним супроводом розміщений на YouTube і читач може його переглянути за наступними лінками: <http://www.youtube.com/watch?v=MTEekMiHx7o&feature=related>

**Ганна ШВЕЦЬ,
магістр композиції,
лауреат міжнародних конкурсів**

ПОЛОТНЯНА ВІЧНІСТЬ

Вишивка в Україні – один із найлюбленіших і поширеніших різновидів народної творчості. Вироби вишивальниць захоплюють піднесеним світом краси та фантазії, поетичним осмисленням життя, натхненними образами, коріння яких сягає міфології, звичаїв та уявлень наших пращурів. Це все можна побачити у Дніпропетровську на виставці «Полотняна вічність».

В українській історії рушник був піснею і молитвою, окрасою і заклинтам. У ньому закарбувалась віра і марновірність, любов до Бога і кохання до судженого, надія і відчай, радість і печаль. Рушник супроводжував людину впродовж життя і виконував багато функцій: ужиткових, обрядово-ритуальних та мистецько-декоративних.

Колекцію рушників Дніпропетровського національного історичного музею почав збирати Дмитро Яворницький на початку XX століття. Сьогодні вона налічує понад 600 екземплярів. На виставці представлені рушники з колекції українського дослідника та історика, датовані XVIII–XIX ст. Вишиті на домотканому полотні червоною та синьою заповочкою. Середній розмір 45–55 см в ширину та 80–230 см в довжину. Продовженням стародавньої традиції стали рушники, що були перешиті зі старовинних зразків сучасними майстринями, котрі ставлять за мету не тільки відтворення давніх

сюжетів та технік, але й складніші завдання – відродження тієї відповідальності і того глибинного смислу, який вкладали у свої роботи пращури. Крім того, в експозиції представлені вироби вишивальниць Запоріжжя, Новомосковська та Дніпропетровська. «Полотняна вічність» триватиме до 1 вересня.

ПОДАРУНОК ЮНИХ МИТЦІВ ДО 20-Ї РІЧНИЦІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Івано-Франківський краєзнавчий музей запрошує відвідати виставку творів студентів Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, створених на кафедрі образотворчого мистецтва впродовж кількох останніх років. Кожен експонат є результатом докладного вивчення різноманітних технік малярства – жовткової темпері, акрилу, олії, воскової емульсії, холодної енкаустики.

Лейтмотив виставки – ретельні пошуки композиційного розв'язання при відборі найсуттєвішого, осмислена стилізація, використання широкого спектра виразних засобів і абстрагування від реального для якнайповнішого розкриття теми при втіленні задуму.

Працюють молоді художники під керівництвом Миколи Якимечка – вчителя, який допомагає їм у ґрунтовному вивченні образотворчої монументальної мови, орієнтує на найкращі зразки українського і світового мистецтва, допомагає розкритися кожній особистості та зорієнтуватися у подальшому житті.

ЗАКАРПАТЦІ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У МІЖНАРОДНОМУ ПЛЕНЕРІ

Близько сорока художників зі Словаччини, Угорщини, Румунії та України стали учасниками міжнародної ротарійської програми «Тиса-тур».

Стартувала вона в румунському Марамуреш-Сиготі, а потім катамарани з творчим десантом причалили до бази українсько-угорського клубу водного туризму в урочищі «Виннички» під Чорною горою. Після дружньої вечері, знайомств і відпочинку митці провели день на пленері, замальовуючи неповторні краєвиди Тиси.

Організаторами акції від української сторони виступили ротарійські клуби «Ужгород» (Олег Лукша) та «Ужгород-Скала» (Ігор Фартушок), а мистецький контент разом із виноградівцем Олександром Шандором забезпечили ще кілька художників із обласного центру Закарпаття й Івано-Франківська. Окрім пленеру у програмі міжнародного заходу

була екскурсія до старовинного замку «Канків» та унікального персикового саду на Чорній горі.

Важливість акції, яка, до речі, проводилася вперше, підкреслила особиста участь у ній губернатора округу Україна-Польща-Білорусь Мирослава Гаврилів, який зазначив: «Створені під час тижневого туру картини будуть реалізовані на аукціоні, а виручені кошти підуть на пропаганду чистого довкілля. Таким чином, ротарійці прагнуть привернути увагу громадськості не тільки до збереження мальовничої природи, але й до проблем засмічення Тиси, як важливої водної артерії кількох сусідніх країн».

Яна ЛЕВИЦЬКА

ФЕСТИВАЛЬ «ЗАХІД-2011»

Третій рік поспіль в Україні відбуватиметься одна з наймасштабніших та найграндіозніших музично-мистецьких подій – фестиваль «Захід», до якого готуються протягом року.

Він щороку змінює місце своєї локації – мандрівний фестиваль, як кажуть. У 2009 році «Захід» проводили у Звенигороді, 2010-го – в Старосільському замку. Цьогоріч у зв'язку з великою популярністю довелося шукати місцину, яка б вмістила всіх, хто шаленіє від справжньої української музики, сучасної української літератури, поетичних слемів, художніх виставок, майстер-класів та інших автентичних та сучасних напрямків українського мистецтва. Тому місцем проведення обрано с. Родатичі, що за 30 км від Львова, на базі відпочинку «Сонячна галіявіна». Відбудеться дійство 19–21 серпня. Нововведенням стало запрошення двох білоруських гуртів Sciana та Terrakod – переможців фестивалю Mens Fest.

Цьогоріч на фестивалі буде дві сцени. Музичну частину представлятимуть понад 40 кращих гуртів країни. От Vinta, Крихітка, Мертвий Півень, Юркеш, Димна суміш, the Вйо, Тінь сонця, Фліт, O.Torvald, Роллікс, Люк (дует), Гуцул Каліпсо, Оркестр Че, Холодне сонце, Los Colorados, Брем стокер, Квадратжесіма, Діля, Оратанія, Серцевий напад, Merva, Fakultet, Sciana, Кораллі, BandurBand і це неповний список усіх колективів. Як завжди крім потужного музичного наповнення програми на фестивалі буде не менш потужна літературна частина: Повалєєва, Грицько Семенчук, Іздрік, Влад Шубенков, Олег Короташ, Богдан-Олег Горобчук, Павло Коробчук, Сергій Пантюк. Проводитиметься чемпіонат зі слему.

**ЄДНАЙМОСЯ ЗАРАДИ МИРУ
ТА ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ!**

У Києві щойно завершився Фестиваль маврикійської культури, освіти та туризму, який проходив за підтримки Національної академії педагогічних наук. У ньому взяли безпосередню участь такі досить відомі столичні ансамблі східного танцю, як «Лакшмі Самарпана» (художній керівник – Олена Шатохіна, основний виконавський жанр – «кучипуді»), «Васанта» (керівник – Світлана Врацька, працює у жанрі «бхаратанат'ям»), «Роксана» (керівник – Санія Аліферова, працює у жанрі «болівуд»), а також кілька активістів культурологічного клубу «Інтерсвіт» та місцевих самодіяльних майстринь розпису по тілу у стилі «мехенді».

Та спочатку, як годиться, представимо читачам «КіЖ» коротеньку інформацію про саму країну.

Отже, на сьогоднішній день Маврикій – і про це можна, напевно, говорити без особливих перебільшень – по праву тримає планку одного з найпрестижніших курортів світу. Оскільки з усіх боків він оточений кораловими рифами, то й не дивно, що купання у тутешніх прибережних водах цілком безпечно. А внутрішні заповідні території можуть похвалитися збереженнями до наших днів прадавніми ебеновими лісами, як, утім, і безліччю інших унікальних реліктових представників острівної флори і фауни.

Найсправжнішим «восьмим дивом світу» вважається серед туристів смугасто-різнобарвний парк Шамарель, устелений пасмами багряного, рожевого, жовтого, коричневого та блакитного ґрунту, що не перемішується навіть після дощу. Тож вочевидь не дарма чи не наймудріший із дотепників Марк Твен так сказав про цю благословенну землю: «Маврикій, поза сумнівом, існував раніше раю: адже Господь Бог створював рай саме за його образом і подобою».

На сьогодні існують уже добре налагоджені зв'язки на рівні Торгово-промислових палат, а також співробітництво у сфері освіти. Як наголосив на фестивалі Надзвичайний і Повноважний Посол Маврикію Махендр Досія, африканські студенти охочіше приїздять навчатися саме до нас (унаслідок відносної дешевизни і сприятливого клімату), ніж в інші країни Європи.

Для залучення свіжої хвилі відпочиваючих маврикійський уряд має намір активно інвестувати в масове

будівництво велетенських торгових центрів із метою створення на узбережжі нової високотехнологічної курортної інфраструктури.

Що ж до самих учасників та гостей фестивалю, то послухавши концерт і переглянувши кілька документальних стрічок про тамтешнє безтурботне життя, на завершення цього яскравого дійства вони залюбки ще й поласували солодощами та напоями ведичної кухні (могутніх життєдайних принципів якої чітко дотримуються майже всі маврикійці); ну а найсміливіші чи то пак найкмітливіші з присутніх спробували свої сили у спеціально підготовленій вікторині.

Едуард ЩУР

**УКРАЇНЬСЬКЕ КОЗАЦТВО
У ТВОРЧОСТІ ВИЗНАНОГО
МАЙСТРА**

До 85-річчя від дня народження народного художника України Анатолія Базилевича в Музеї гетьманства відкрилася виставка робіт майстра книжкової графіки. Він є творцем неперевершених образів до літературної класики, насамперед української.

Провідною темою творчості Анатолія Базилевича безперечно є Україна, її народ, історія, зокрема яскраві сторінки, пов'язані з часами козаччини. Тим паче, сам художник пишався, що серед його предків був і запорозький козак. На виставці експонуються 22 графічні твори майстра, які дають уявлення про художню стилістику Базилевича, його бачення героїчних сторінок нашої історії. Це ілюстрації до книги Володимира Голобуцького «Гомін, гомін по діброві», до твору Павла Супруненка «Знайдена скарбниця», до повісті Віталія Кулаковського та Петра Сиченка «Ой гук, мати, гук», до української народної пісні «Максим Залізняка», ескізи костюмів козаків та п'ять ілюстрацій до поеми Івана Котляревського «Енеїда», найвідомішої роботи художника. Поет Дмитро Павличко так написав про неї: «Малюнки Анатолія Базилевича викликали і викликають досі у мене глибоке захоплення».

Мабуть, ніхто з українських митців не проникнув так досконало в ідею української «Енеїди», як це зробив Базилевич. Тут зображено філософсько-іронічне ставлення української нації до, здавалось би, невідворотних, пригноблюючих подій свого буття, тут неповторна індивідуальність і безсмертність нашого народу схоплені у веселих, життєрадісних образах. Троянці – насправді це українські козаки – не визнають перемоги над собою ні земних, ні небесних сил, ніщо не може зламати їхнього духу – віднови своєї

державності, зупинити їхнього патріотичного життєлюбства».

**ЕЛЕКТРОННА ВЕРСІЯ НОВОЇ
КНИЖКИ БРАТІВ КАПРАНОВИХ**

«Електронна та паперова книжки мають не конкурувати, а співпрацювати, – так вважають Брати Капранови. – Звісно, коли йдеться про легальний продаж. Тому що сьогодні папір та комп'ютер доповнюють одне одного, долучаючи до книжки різні групи читачів».

Саме з метою підтримання легального електронного книговидання Брати Капранови зважилися на експеримент – електронна версія нового роману «Щоденник моєї секретарки» з'явилася на півтора місяця раніше за паперову. Вона доступна на сайті BookLand.

Новий роман разом відрізняється од інших творів Братів Капранових. Свого часу авторам довелося працювати у серйозному бізнесі, і щойно виникла ідея «Щоденника», вони взяли згадувати події, свідками яких були: «Це – спроба глянути очима нормальної людини на життя українського вищого світу. Люди, які вважають, що визначають долю країни, зазвичай не публічні, бо великі гроші люблять тишу, а справжні доленосні рішення ніколи не потрапляють на шпальти газет. Герой нашої книжки ходить тими самими стежками, що й ми, бачить тих самих людей та є свідком тих самих подій. Тільки на відміну від нас, він має право розповісти про них відкрито. Саме тому ми попереджаємо: всі факти, що їх описано в романі, є справжніми. Але всі герої є вигаданими. Збіги, здогадки, в тому числі і правдиві, ми залишаємо цілком на сумлінні читача».

**ЯСКРАВЕ ЗАКРИТТЯ ФЕСТИВАЛЮ
НА КАЗАНТИПІ**

У липні на узбережжі Чорного моря (село Поповка) пройшов спортивно-музичний фестиваль Z-Games Kazantip-2011. Спортивну частину його склали різні екстремальні види спорту,

музичну – яскраві вечірки, виступи молодих українських команд, переможців щорічного проекту Dj Juice Music Drive, а також визнаних лідерів вітчизняної сцени. Цьогоріч керівником проекту став учасник групи «Танок на майдані Конго» – Олег Михайлюта, більш відомий як Фагот. Із понад 200 поданих заявок від груп із усіх регіонів України музикант вибрав 10 команд. У результаті на сцену вийшли: Lezzo Terezy, Barely Ice, РОЛЛІК'С, Ефект метелика, Франик, Dead boys girlfriend, Янсен Кукансен, Brunettes Shoot Blondes і The Dontpanicks. Після виступів молодих талановитих виконавців Олег (Фагот) Михайлюта промовив: «Усім дякую за Музику! Всі молодці! Я пишаюся тим, що молоді українські музиканти мають прагнення і створюють такі добрі та дуже різноманітні треки. Вечірки були приголомшливими!»

За час фестивалю Z-Games відбулися концерти груп Gorchitza, Pianoboy, Funk-U, AtmAsfera. Окремою подією стала вечірка від Фагота, в якій взя-

ли участь усі бажаючі, а також музиканти, що спеціально приїхали з Києва. Виступ був яскравим і позитивним, як і чудовий завершальний акорд фестивалю – концерт гурту «Танок на майдані Конго». Казантип розширює межі своїх музичних пристрастей, повертаючи тим самим все більше бажаючих отримати візу до Республіки Щастя. Особливо важливо, що створенням нових проектів фестивалю займаються самі музиканти, встигаючи при цьому поєднувати організаторську і гострольну діяльність.

Яна ЛЕВИЦЬКА

НЕ ЛИШАЙТЕСЯ БАЙДУЖИМИ

5 серпня о 13.00 в УНІАНі відбулася прес-конференція голови Львівської організації НСПУ, голови «Гільдії митців Львівщини» письменниці Марії Якубовської з приводу рейдерського захоплення приміщення редакції часопису «Літературний Львів», зі слів пані Марії, за прямою вказівкою голови НСПУ В. Яворівського.

У прес-конференції взяла участь і виступили на підтримку Марії Якубовської професор кафедри архітектури Української академії мистецтв, архітектор, громадський діяч Лариса Скорик; письменниця, журналіст, науковець Наталя Околітенко; представник громадської організації «Відродимо наші міста» Вячеслав Підгурський.

Учасники прес-конференції відповіли на поставлені представниками ЗМІ запитання і закликали громадськість України не лишатися байдужими до таких кричущих подій.

Зайці – це не м'ясо

У галереї «РА» триває виставка Ігоря Коновалова «Інфа»

Люблять усе ж таки київські художники... зайців! Понад 10 років тому вухастих знімав на відео та фотографував скандальний Ілля Чичкан. (Утім, кроликами відомий столичний «зверолюб» натякав на знаменитий перформанс «Америка любить мене – я люблю Америку» Йозефа Бойса)

Трохи згодом Олександр Друганов із режисером Дмитром Богомазовим поставили не менш, ніж чичканівські екзерциси, гучну виставу «Сон в літню ніч», де героями, включно з Обероном і Титанією, були сині зайці. Підозрюю, що підвищеним градусом обожнювання заячого племені наші співвітчизники передусім зобов'язані радянському дитинству з «хлопчиками-зайчиками» на дитсадкових святах і мізерним асортиментом іграшок у магазинах. А сьогодні – ще й світовій моді: недаремно ж навіть у Києві встигла відбутися виставка знаменитого японця Такаши Мураками, який теж не гребує оспівувати зайців, – щоправда, дуже японських, вузькооких і усміхнених.

Зайці Ігоря Коновалова, можливо, теж родичі «косооких» Мураками. В усякому разі, вони теж звірі поп-артові. Та від інших вухастих родичів все одно відрізняються, як корінний киянин – від аборигена Країни Вранішнього Сонця. (Або, скоріше, як дніпропетровець, адже один із лідерів київського художнього сквота на Олегівській, а потім групи

«Художники з Олегівської», і засновник скандальної «Фіктивної Галереї Експедиція» родом – із Дніпропетровська). Забавні звірі, схожі чи на дерев'яні розфарбовані народні іграшки, чи на візуалізовані протони-нейтрони-молекули, за волею їхнього автора-художника, символізують... одиниці інформації! Інформаційні частки під назвою інфатони. От тільки не варто думати, нібито сам Коновалов у захваті від всюдисущих «інформаційних атомів».

От як роз'яснює його позицію мистецтвознавець Ольга Коновалова: «За останній час сучасна життєва середина кардинально змінила свою структуру. Універсалії минулого миру і тотально-метафізичні установки, спрямовані в майбутнє, остаточно зруйнувалися. Галогенно-ковзаючий світ усе більше закутує та упакує емоційно-фізичний. Замість флюїдів (тонка психічна енергія) розтиражувалися інфатони (інформаційні частки), замість телепатії – мобільники та Інтернет, замість янголів

– телемонстри. Інфатони у вигляді крихких зайчиків, здатних роз'їдати всі стійкі позиції, створюють загальну нашу інфосферу. Плідні та рухливі, вони невинно і непомітно вводять нас у стан речово-буттєвого трансу. Справжню свободу вибору підмінила свобода свічення блакитного екрана без тіней».

...Залежність сучасного людства від «блакитного екрана» – зло. Інфатони Коновалова освоюють Землю (наприклад, знайомляться з настобурченим рожевим фламінго) і навіть дібралися до Місяця. Вухаті – страшно подумати! – обліпили навіть пляшку з пролетарським напоєм «Каберне». Як у знаменитому пародійному фільмі про нашестя інопланетян, і насправді – «вони всюди». А з «ігрового» сюжету про зайчиків у Коновалова, виходить, виписалася ціла філософія про привабливість і зовнішню нешкідливість зла.

Втім, у філософичності (і веселій епатаності) Ігорю ніколи не можна було відмовити. «Художники з Олегівської»

ПРИНАГІДНО:

Ігор Коновалов народився 1965 року у м. Новий Буг, Україна. Закінчив Дніпропетровське художнє училище, 1987; Українську академію мистецтв, 1993. Живе та працює у Києві. Учасник виставок із 1987 року, серед яких: «Лінія, колір, простір», 1989, Київ; «Репетиція», «Культурний консенсус», 1994, Київ; «Повернення блудного сина», виставка-акція, 1995, БК «Славутич»; Flashback, Галерея РА, 2008, 15 років Галереї РА, 2008, LEGALIZATION, 2010, Галерея РА; АУТ. Міжнародний проект. 2010, Шоколадний будинок, Київ. Персональні виставки: CTRL-Z, Галерея РА, Київ, 2008; Золоті гори, Галерея РА, Київ, 2009; Музей сучасного мистецтва України, 2010. Авторські проекти: «Фіктивна Галерея Експедиція», 1996–2006, Київ («Відплиття FGE», 08.06.1996, вул. Олегівська; «Зупинка», 18.10.2000, гора Щекавиця; «Птахи», 21.01.2001, вул. Олегівська; «Станція – 1», 22.08.2001, гора Замкова; «Точка опору» (проект стартував 2002 року і триває досі), гора Замкова; «Семирня», жовтень 2002, гора Замкова; «Триніті», 30.05.2004, гора Щекавиця; «Ом», 24.05.2006, гора Дитинка).

і «Фіктивна Галерея Експедиція» відомі всій Україні не тільки завдяки фєєричним проектам із глибоким філософським підтекстом – на кшталт перформансу «Відкриття», що вилився у появу на вул. Олегівській біля гори Щекавиці корабля з гіпсовими фігурами художників-«олегівців» на палубі. Багато галасу наробила і «Зупинка» (цегельна зупинка на одному із столичних горбів). А «Семирню» на Замковій горі, яка виглядала як шестірня з сім'ю зубцями, міська влада взагалі знесла, переплутавши з... капищем сатаністів! Було це задовго до цьогорічної появи на Пейзажці скульптур «від українських кутюр».

Підбори самотності

Любов – це... Отрута? Вкладиші від турецьких жуйок із усміхненими хлопчиком і дівчинкою? Любов – це туфлі. Жіночі, на шпильках, із гострими носами. Дизайнерські. Але не в тому річ. Любов – це, насамперед, жіноча беззахисність. Схоже, саме в цьому впевнена пітерсько-московська художниця і фотограф Віта Буйвід, чию нову персоналку «PICCOLO AMORE» презентували днями у Києві

Буйвід – суцільна «боротьба і єдність протилежностей». Народилася російська сучасна знаменитість у Дніпропетровську, а в місто на Неві переїхала, вже закінчивши філфак місцевого університету. Останні 10 років живе в Москві, проте себе вважає за «пітерську». Фотографувати почала ще у 1980-х. У 1990-х стала вводити у фото фарби, експериментувати з колажами. А паралельно до «чистого

арту» довгий час знімала для гляансових журналів. Від гляансу її нині нудить – зате залишилися дизайнерські речі. У Росії Буйвід, хоча і працювала для «модних» журналів, вважають однією з провідних арт-феміністок.

Художниця з цим, щоправда, не погоджується. Ось і на моє зауваження, що жіночі туфлі на шпильках в її виконанні виглядають не агресивно-сексуальними, а швидше, беззахисними і зворушливими, з ентузіазмом погодилася. Каже, у роботах завжди частково відбивається вдача автора. Віта, незважаючи на загальнознавний радикалізм у творчості, у житті – жінка м'яка. На перший погляд. Але...

«PICCOLO AMORE» – найдивніша історія взаємин статей, яку мені доводилося бачити в галереях. І одна з найжорстокіших і захоплюючих. Це психологія в кольорі. Свої «сторі» про бажання любові у стилістиці «фешн фотографії» у Буйвід розповідають пари дамського взуття. За такі туфельки багато модниць готові життя віддати (на фото – коштовні дизайнерські «шпильки» переважно з колекції самої художниці). Але героїні фотокартин віддають життя за те, аби не бути самотніми. На жаль, у кращому

разі, витончену туфельку хазяйки гризе єдиний друг, що не зрадить, – домашній пес. Альтернатива? Ось поряд із «шпильками» крокують ноги альфонса в Ялті. Своїм улюбленим циклом художниця називає «Самогубство» – про смерть від нещасного кохання. Смерть, коли видно тільки ноги у красивих туфлях, здається нестрашною, несерйозною і трохи «ляльковою». Дійсно, Буйвід – добра, м'яка жінка...

«PICCOLO AMORE» – це не лише картини: посеред зали – інсталяція з дамських туфель. Понад усе саму художницю-автора вразило, як побачивши оголошення в Інтернеті, абсолютно незнайомі київські модниці несли в галерею свої ексклюзивні туфлі. Любов, кохання – це коли хочеш віддати все, і навіть більше. Самотність – якщо віддавати будь-що нема кому.

Сторінку підготувала
Алла ЧЕРДИНЦЕВА

І жито, і весілля!..

II Міжнародний етнофестиваль «Жнива 2011–Весілля» у Національному музеї народної архітектури та побуту України у Пирогові зібрав силу-силенну цікавих. Гурт людей вирував, як бджолиний рій. А 6 серпня захід відвідав прем'єр-міністр України Микола Азаров

«ЖИВИ» ЖНИВА

Припикало сонечко, а на полі неподалік трьох млинів у Пирогові кипіла робота. Серпи злітали над полем й миттєво падали долу, щоб підсікти жито. Працівниці у красивих вишиванках ще й співали жнивних пісень та розважали людей цікавими сценками. Ось кума просить інших жінок повернутися і дожати необроблену ділянку. Але ті співають, тож жіночка змінює свої наміри і вирішує приєднатися до них, щоб потім із новими силами взятися до роботи.

«Ми проводимо «живі» жнива, характерні для всієї України. Люди жнуть серпами, збирають колоски і роблять на майбутнє дідухи», – коментує дійство Данило Данилейко, головний організатор фестивалю.

Отож спостерігаємо, як наші пращури все це робили насправді. На полі з'являється протоієрей Андрій Власенко, настоятель храму Святого Архістратига Михаїла, найстаршого в музеї. Він проводить благословення поля та початку жнив, після чого пояснює: «Здавна перші плоди, що народила земля і руки виробили, жертвували Богові. Вважали, що тоді Він наступного року ще ліпші дасть».

Представник Міністерства культури Олександр Чепиль зачитує вітання від міністра культури України Михайла Кулиняка та висловлює подяку організаторам заходу за відтворення та повернення із забуття національних традицій. А про секрети давніх звичаїв розповіла Надія Слабковська, керівник ансамблю «Берегиня» із села Богданівка Яготинського району Київської області, де народилася Катерина Білокур. Гурт зберігає і манеру співу, характерного для Київщини, і мелодію, і тексти з діалектами. Звичайно, вони знають і виконують усі українські пісні, які любила видатна художниця. Виступають учасниці в характерному для Київщини вбранні – сорочках із вставками, білих фартушках та рясних спідницях із прошивкою.

Отож, перший день жнив був у хліборобів великим святом. Село збезлюдніло, навіть малесеньких дітей забирали з собою у поле. «Ой жала я житечко на долині, повисила калиночку на калині», – такі слова першої пісні, яку заспівали учасниці гурту. Вони навіть взяли із собою в поле ляльку, яку запеленували, як немовля. Дізнаємося, що дітки, які могли вже ходити, воду із джерела приносили, а старшенькі підгрібали снопики.

Побачили ми як молотили жінки снопи ціпами з двох палиць із міцної деревини, що були зв'язані шкірою.

Молодиці, які відтворювали обряди, повідали: у день закінчення жнив, у більшості випадків на Спаса, 19 серпня, люди ходили полем і плели з останніх колосків вінок, супроводжуючи свої дії обрядовими піснями. Кілька колосків не дожинали – це Спасові на борю, яку виготовляли так: збирали колосочки, зв'язували ниткою червоного кольору, щоб вийшла китиця – Спасова борода. У різних регіонах України цей «витвір мистецтва» називається по-своєму: коза, перепілка тощо. Вироблення борода супроводжувалося жартівливими піснями. Клади снопики, залишаючи з ним разом на полі огірок, піржок. Вважалося, що він залишається «для зайця» та щоб поле родило. Немов квітка, він прикрашав поле, а вінок несли господарю та просили: «Нате вам вінець, дайте нам гроші на танець».

У «живих» жнивах також взяли участь гості з Москви – ансамблі «Народный праздник» та «Дербеневка».

Вони показали жнивну обрядовість Росії, яка виявилась досить схожою на українську. Теж зв'язують червоною стрічкою сніп, залишають із ним на полі смаченьке, але поливають перев'язаного снопики горілкою, називають його бабою, відрізають бабі «голову», встановлюють дугою на землі та просять пролізти під ним когось. У даному випадку – дитину. А потім поминають «бабу». Незвичним для нас здався звичай качання дівок по полю. Вважалося, що так вони набираються сил від землі, і будуть плодотивішими.

СПРАВЖНІСІНЬКЕ ВЕСІЛЛЯ

Наступні два дні в музеї гуляло весілля. Не сценічне, а справжнє.

Ось молоді вінчаються. Дружки вбирають молоду до шлюбу, молодий з боярами забирає її до вінчання, пара вінчається, повертається до хати молодої, отримує благословення батьків.

Гості танцюють традиційних весільних танців. У цей день щасливчики присутні під супровід троїстих музик із гурту «Буття» розучили і гречаники, і коломийку, і навіть веселу гру «мисливець і здобич».

Молодий із боярами й усім родом урочисто прибуває до хати молодої. Дружко викупає молоду у її брата та у дружок. А молодий обдаровує рід молодої. Показують ще чимало призабутих звичаїв.

За основу взяли весілля в селі Бориспіль Переяславського повіту Полтавської губернії, записане П. П. Чубинським у 1877 році.

Традиційні весільні обряди виконали молоді Дарина Назаренко та Дмитро Роговий, які перемогли у кастингу, оголошеному чотири місяці тому в соціальних мережах. Цікаво, що наречена також фольклористка і співає в групі «Серпанок».

«Обрядовість весілля є дуже довгою. Молодий спочатку викупував молоду у членів громади дівочької та хлопців, ставив їм могорич, – коментує дійство старший науковий співробітник Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара» Галина Олійник. – Звичаї зустрічання молодих батьками в Україні різні. Стрічали різноманітними обрядовими хлібами – і короваєм, і хлібом.

Якщо оселі були огорожені, робили витку галузку, виставляли два зроблених деревця як символ того, що тут йде весілля».

Дізнаємося від фахівця, що весілля було як два поїзди двох родів. Ще за часів ендегамного шлюбу молоду викрадали на ставах, великих святах, потім її доганяли і викупували назад. Проходило замирення родів і повертання молодої до молодого.

У всіх весіллях було сватання, заручення, саме весілля, яке починалося із бгання короваю та дівчачечір.

Можна багато ще розповідати про чудові стародавні традиції, показані того сонячного дня. Люди, які побували в музеї під відкритим небом, зізнавалися, що наснажилися ними, як життєдайною водою від самих джерел, і це єднання з історією та землею дасть їм сили, напевне, на рік.

Вони змогли власноруч викувати серпа молотом, зжати снопа, обмолотити його, перемолоти жорнами зерно на борошно, і замісивши тісто, випекти запашний сільський хліб.

Впроваджуючи ідею заміни новорічної ялинки на традиційний дідух на зимових святах, організатори надали можливість гостям та учасникам фестивалю власноруч зробити собі невеличкого, прикрашеного різним збіжжям снопа, або придбати його у майстрів.

А ще – взяти участь у різних майстер-класах, послухати кобзарів, у Катрусиному кінозалі подивитися фільми на етнотематику, а також послухати виступи численних автентичних українських колективів.

Світлана СОКОЛОВА
Фото Юрія ШКОДИ

Маршрутами «Кралиці»

Словаччина

(Продовження. Початок у №30)

Фольклорний ансамбль «Кралиця» Київського національного університету культури і мистецтв (КНУКіМ) двадцятий рік творчої діяльності відзначив багатьма концертами як в Україні, так і за кордоном. Особливо запам'яталися учасникам колективу поїздки до Словаччини, що відбулися у травні та липні цього року

Відвідати міста Пряшів і Кошице в травні ансамбль запросила Генеральний консул України у Словаччині Ольга Бенч. Разом із «Кралицею» подорожував Український народний хор імені Станіслава Павлюченка КНУКіМ (художній керівник і головний диригент – Олена Скопцова). Концерти відбувалися в рамках Днів української культури у Словаччині.

«Кралиця» виступила у музейно-етнографічному комплексі «Українське село» під Пряшевом. Відомо, що у Словаччині здавна живуть етнічні українці – русини, які дбайливо зберігають свою мову, матеріальну та духовну культуру. Артисти поспілкувалися із всесвітньо відомим ученим-етнологом, русином Миколою Мушиною, як почесні гості взяли участь у культурній програмі поетичного конкурсу, що проводився громадою русинів-українців Пряшівського краю. Вони також розповіли про традиційний український фольклор і заспівали кілька народних пісень у прямому ефірі ранкової передачі «Гість у студії» міської радіокомпанії Пряшева.

Найцікавішими та найвідповідальнішими для студентів-ансамблістів стали виступи перед чисельною публікою на центральних площах Пряшева й Кошице, на яких були присутні мери цих міст. Перед початком імпрези у Кошице, де в ті дні розпочинався чемпіонат світу з хокею, мер міста Ріхард Раші зауважив, що, хоча українська спортивна команда й не бере участі в цих змаганнях, першою культурною програмою форуму є саме українська. Він сам із задоволенням танцював українські народні танці під супровід трістких музик «Кралиці».

Із захопленням сприймали спів «Кралиці» та Українського народного хору імені Станіслава Павлюченка й на співочому майдані у Пряшеві, й на концерті для студентів і викладачів Пряшівського

інституту мистецтв, і на головній сцені концертної зали міста «Чорний орел», куди завітали керівники консульств усіх країн, що знаходяться у Пряшеві.

Надзвичайно зворушливим було прощання киян зі студентами Пряшівського інституту мистецтв, у гуртожитку якого мешкали наші артисти. Словацькі друзі розмахували українськими й словацькими прапорами з вікон, вигуквали «Слава Україні!», співали разом із хором та ансамблем словацьких і українських пісень.

Схвальні відгуки про виступи обох колективів розміщені сьогодні на сайті Генерального консульства України в Пряшеві. «Кралиця» і хор отримали подяки від пані Ольги Бенч і запрошення від мерів Кошице й Пряшева на гастролі у вересні цього року.

Перебування «Кралиці» у Словаччині в липні було також надзвичайно цікавим. Це був 57-й міжнародний фольклорний фестиваль Vyhodna-2011 у містах Ліптовському Мікулаші й Стрбі, на який колектив запросили як гостей – володарів Гран-прі Міжнародного конкурсу EBU «Світозар Страчина», що відбувався у столиці Словаччини Братиславі 2007 року. Фестиваль Vyhodna проводиться з 1953 року і є одним із найпрестижніших фольклорних форумів Європи. Учасники «Кралиці» згадують добрим словом організаторів цього горічного свята, які намагалися створити зручні умови для колективу, починаючи від транспортного

Кошице. На центральній площі

Мер Кошице танцює з Аліною Князікевич під трісткі музики «Кралиці»

Кошице. Концерт українських артистів

традицією культові споруди часто використовуються як концертні зали. У церковній акустиці надзвичайно виразно звучать українські ліричні й сумні пісні про кохання, про нелегку жіночу долю. У міській церкві Ліптовського Мікулаша на виступі «Кралиці» був аншлаґ. Одна з координаторок проекту в розмові з керівником ансамблю Іваном Синельниковим наголошувала на тому, що, слухаючи українські народні пісні у виконанні «Кралиці», словацькі шанувальники музики, навіть не розуміючи тексту, серцем відчували українську душу й не могли стримати сліз.

Ще одним цікавим спостереженням поділилася словацька глядачка після виступу «Кралиці» на головній фестивалній сцені. На її думку, і на відкритому повітрі українська пісня звучить, як у церкві.

Наше розвинуте багатоголосся для європейського поціновувача народного мистецтва є унікальним явищем. У Словаччині, як і в багатьох інших європейських країнах, багатоголосний народний спів уже давно зник, а побутують прості одно- та двоголосні пісні.

Додамо, що організатори фольклорного форуму влаштували для «Кралиці» ще й культурну програму. Це були надзвичайно цікаві екскурсійні поїздки у Високі Татри (1350 м над рівнем моря), на ярмарок народних майстрів Словаччини, що залишили незабутні враження, а також відвідини парку мінеральних купалень.

Ще одним красномовним результатом успішного виступу українського ансамблю стало запрошення на участь у фольклорному фестивалі в Угорщині наступного року. Тож подорожі «Кралиці» Словаччиною не завершаться!

забезпечення й закінчуючи репетиційним і концертним процесом, чого, на жаль, не скажеш про організаторів фольклорних форумів у нас в Україні.

Хоча погода у Словаччині була не кращою (температура повітря не піднімалася вище +7°), глядачів в амфітеатрі головного концертного майданчика фестивалю ніколи не бракувало. Відкриття фестивалю і гала-концерт, у якому окрім «Кралиці» та місцевих колективів брали участь фольклорні ансамблі з Угорщини, Польщі, Італії, відвідав Президент Словаччини Іван Гашпарович, вбраний у національний одяг. А міністр культури країни Данієл Крайцер був присутнім на усіх концертах.

Уже традиційним для «Кралиці» став спів у церквах: за європейською

Валентина СИНЕЛЬНИКОВА

Концерт пам'яті рокера: «Всього чотко»

Вшанування пам'яті Сергія Кузьмінського не обмежилось концертом у київському Палаці спорту 3 червня. Упродовж наступних літніх місяців до творчості легендарних «Братів Гадюкіних» привертала увагу вихід диска з каверами на їхні пісні, конкурс реміксів на ті самі пісні, випуск диска «Мовленнєк» і масштабне транслювання в ефірах українських радіостанцій нового матеріалу. Записи концерту на Ютьюбі набрали рекордну кількість переглядів. Наступні ланки великого ланцюга заходів – поява концерту-триб'юту на DVD, а також показ його телеверсії на Першому національному телеканалі. Окрім того, можна чекати й на новий компакт-диск із записом концерту

Отож концерт пам'яті лідера гурту Сергія Кузьмінського, який передчасно пішов із життя 3 серпня 2009 року, був очікуваним, але навряд чи передбачуваним. Фронтмени українських гуртів, котрі брали участь у програмі, самі обирали пісні з репертуару «Братів», а також пропонували ті чи інші аранжування. І попри даремні побоювання щирих прихильників «Гадюкіних», відомі представники української рок-сцени спромоглися вдало, красиво і якісно виконати композиції, відомі всім шанувальникам українського рок-н-ролу.

Іноколи інтерпретації досить сильно відрізнялися від оригінальних версій, як от пісні «Наркомани на городі» у виконанні «Ляписи Трубецького», або «117 стаття», відтворена гуртом «Димна суміш», котрі звучали значно «важче» за оригінал. Таке трактування знайшло адептів серед слухачів українського року, однак назагал видається, що хороша тактика обрали ті, хто вирішив не вигадувати колесо та не відкривати Америку. Тарас Чубай із «Дівчиною з Коломиї» або «Танок на Майдані Конго» з неформальним гімном Тернополю своїми виступами нагадували класичних «Гадів» (як вони самі себе назвали): незмінні мелодії, інструментальні соло, звичні акценти ніби адресували публіку до тієї постаті, пам'яті якої було присвячено концерт. Водночас цікаво показали себе й гурти, які не могли пожертвувати власною манерою виконання, але зберегли дух гадюкінінських оригіналів, – група «The Vio» з піснею «Місячне сяйво твого тіла», «Піккардійська терція» з «Жовтими стрічками» і Олег Скрипка зі «Всього чотко». Також звучали композиції, які виконали самі «Брати».

Окрім гуртів і їхніх лідерів у виступах брали участь струнний оркестр і хор. Імпреду супроводжувала

мультиплікація, над якою працювали групи художників із різних міст України.

Усі, хто прийшов на концерт, отримали на додачу диск із кавер-версіями пісень «Братів Гадюкіних». Однак концертне звучання відрізнялося від записів як за складом виконавців, так і манерою.

За декілька днів до концерту було офіційно презентовано кліп на пісню «Всього чотко». Його скомпонувано з відеозаписів репетицій «Братів Гадюкіних» перед фестивалем «Чайка-2009». Ті, хто були присутніми на тому виступі «Гадів», пам'ятають, як жваво, «молодо» і яскраво грали тоді музиканти. Важко зоставити спогади з «Чайки-2009» і розуміння, що вже за два місяці після того виступу піде з життя лідер «Гадюкіних».

Під час концерту пам'яті кліп також з'являвся на екрані, нагадуючи про Сергія-«Кузю», про силу його духу, іронічність, глибоке відчуття музики і відсутність пафосу.

У той самий день відбулась іще одна подія. Вийшов диск «Мовленнєк» – альбом проекту «Ті, хто

відають», створеного Сергієм Кузьмінським та Олегом Гнатівим. «Мовленнєк» – збірка гуцульських примовок і наспівів. Сергій Кузьмінський у роботі над цим альбомом виступив у ролі композитора та саунд-продюсера.

Концерт на вшанування пам'яті Сергія Кузьмінського, реліз кліпу, видання альбому нагадали нам про надзвичайну людину і її творчість. В одній із телепередач клавішник Павло Крохмальов зачитував самого Кузю: «Я помру трошки пізніше, ніж я помру». Як бачимо, Кузя не помилявся. Пісні «Гадюкіних» уже майже третє десятиліття залишаються актуальними для українців, української молоді. Можливо тому, що не так багато змінюється тут, а може й тому, що пісні охопили глибшу, серйознішу тематику, ніж здавалося авторам у момент їхнього написання. Тож Україна ще послухає «Братів Гадюкіних». Дякуємо, Кузя!

Всесвіти Інни Пантелемонової

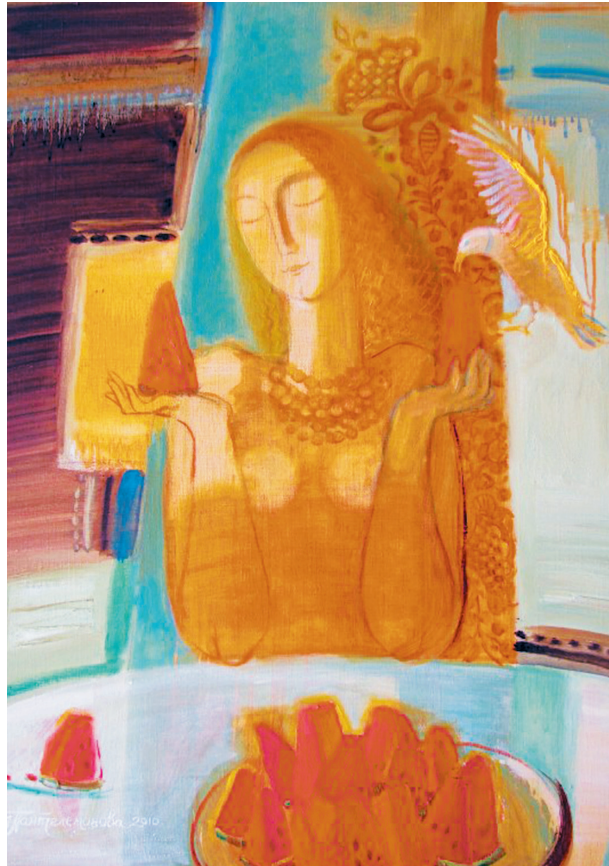
У запорізькій галереї «ART L» відбулась виставка живопису «Кольорове небо» молоді кийської художниці Інни Пантелемонової. «Зв'язок людини з небом – явний, – вважає вона, – мікросвіт кожного з нас є відображенням макросвіту. З часом життя доводить мені це більше і більше... Кожна людина сама розфарбовує «власне небо» своїми думками та вчинками. Чим радісніші й гармонійніші ці фарби, тим скоріше збуваються її мрії...»

Аби збирати в свої мистецькі скрині розписні дива, художниця розпочала готуватися змалку. Як і всі діти малювала, проте для неї це захоплення виявилось серйозним і на все життя. Закінчила Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського, потім асистентура-стажування в Національній академії образотворчого мистецтва і архітектури, а з 1997 року розпочала професійно працювати, виставляти, брати участь у різноманітних виставках.

Пошуки власної манери, техніки, стилю, визначення шляху, яким рухатися, у справжнього митця не припиняються, мабуть, ніколи. Так, у творчій долі Інни Пантелемонової були періоди захоплення абстракціонізмом, кубізмом, класичним реалізмом, але поступово художниця винайшла індивідуальний стиль, який можна назвати метафоричним реалізмом. Тобто все реальне, свідоме, явне Інна переплавляє, пропускаючи крізь переживання душі і серця, у мрію, фантазію, казку. Лет її уяви незбагненний, у всесвітах художниці живуть сині леви, червоні соми з козацькими вусами, кізочки в намистах із коралів, летючі риби-хмаринки, сріблясті вайлуваті воли, пташки, що тріпотять крильцями в унісон із крилами янголів.

У живописних полотнах Пантелемонової вгадується чистий, цнотливий, майже дитинний, стилізовано наївний погляд на буття. Оригінальність манери врівноважується відчуттям упевненості в тому, що і як художниця пише. Прагнучи не бути схожою на когось, у всіх проявах залишаючись собою, Інна встановлює у своїх всесвітах власні естетичні закони, за якими живуть її персонажі і за якими вона пропонує сприймати їх. Та найголовніший закон тут – свобода, бо й саме мистецтво мисткині – це творчість людини, яка досягнула внутрішню свободу, вміє її аналізувати і давати власну емоційну оцінку.

У кольоровій гамі живопису пані Інни переважають теплі, зеленкуваті, охристі тони, хоча інколи палітра вибухає насиченим ультрамарином, фіолетовим, помаранчевим, карміновим, відкрито-червоним. Декоративність – основа всіх робіт художниці, більшість із яких вирізняється сталим національним колоритом. Для неї мотиви українських строїв – ознака свята, яскравості, від того народжується оптимізм, сильніше пригріває сонечко, прозорішим стає повітря на полотнах, яскравішають зорі. Реалістичні орнаменти можна побачити на спідницях та блузках гарненьких україночок, відгуки їхніх мережив – у сплетіннях квіткових вінків, а ось візерунки гуцульських

килимків розташувалися стрункими рядами на схилах карпатських гір, що задумливо спочивають під хмарами. Намистинки на шії місцевої молодіці перегукуються з кольоровими різнобарвними плямками квітів букета, що вона, наче дорогоцінність, тримає в руках. Попона білого коня – справжнє видиво, плетиво орнаментів, пасмужки яких закінчуються китицями, схожими на дзвіночки. Кого ними викликає весільний кінь?

На полотнах Інни Пантелемонової цікаво спостерігати за грою фактур, перегуком об'ємів, співвідношенням пастозних, насичених мазків із гладкою, спокійною поверхнею. В такому співвідношенні різнохвильового впливу глядач отримує значний емоційний сплеск відчуттів, нез'ясовне хвилювання породжує стримана експресія полотен, вони випромінюють радість від осягнення величі світу, що навкруги, від сили, що дає натхнення, від вдовolenня з того, що тобі є чим поділитися з іншими.

У своїх мистецьких пошуках пані Інна ставить різні художні завдання. Проявлені, ці результати шукань художниці розподілені на певні тематичні групи. Так, сформувалися в її доробку всесвіти: «Знаки-Місяці», «Країна мрій», «Натюрморт», «Пейзаж», «Свят День», «Селище».

Сюжети картин виникають із вражень. Природа – найкращий натхненник. Мисткиня любить подорожувати, в різних містах і країнах вона насичує свою уяву переживаннями та знаннями. Так цікаво йти десь сільською дорогою, зазирнути зненацька у чийсь двір, побачити там своє життя, замилуватись його неспішністю та своєрідністю, примітити якусь особливість, несподіваність і вилити потім ці відчуття на полотні, створивши уособлений образ людини та її малої батьківщини. Виходить це в

Інни Пантелемонової так переконливо, що, подивившись на хатинку за тином із квітів, на череду, що її гонить гарно вбрана молодиця, на живописне скупчення човнів на воді української Венеції, на збір яблук наче з райської яблуні, на килим дивовижної сон-трави, що розкинувся під горою, кожний згадає свою рідну землю.

Багато хто з митців дає своє тлумачення знакам Зодіаку. В Інни Пантелемонової – власна зодіакальна ієрархія, в якій панують спокій і врівноваженість. Несподівано побачила художниця знак Терезів. Витончена діва тримає в обох руках, наче зважуючи, два шматочки червоного, соковитого кавуна. Перед нею на тарелі – справжнє містечко зі шматочків кавуна – такі-собі будиночки-хмарочоси із зернятками-віконцями. Метафора очікування рішення вийшла в художниці глибокою і образною. Очі діви заплющені, що ж, терези повинні бути чесними...

У циклі «Пейзаж» можна якнайкраще відчутти вміння художниці переплавляти реальність у свої фантазійні бачення. Пробудження природи у «Срібному ранку» (2007 р.) по-справжньому срібне. Пастельні тони густого повітря із вранішньою свіжістю лише де-не-де «підтеплені» зеленкуватожовтими площинами сонячних променів. Стіжки сіна схожі на людські постаті, що блукають по долині. Відчуття миролюбності і вселенського спокою додають і дві кізочки, що пасуться серед стогів. Розмиті тіні, небо вдаліні злилося із землею, наче лине гімн життю, яким милується художниця.

На полотні «Будинок Чехова в Гурзуфі» (2006 р.) стрімкість пейзажу створюється масивом жовтобіло-зелених мазків, що наявно передають плескіт води, гру її відблисків у сонячному світлі. Характерний кримський краєвид, із великим камінням, стрункими кипарисами, горами вдаліні. Обриси білого будинку, овіяного ім'ям письменника – в ньому теж народжувалися дива... дива творчості. І хто ж, як не дивonosій Інна Пантелемонова повідає про це світові?

Картина «Гарячі плоди» (2008 р.) – її своєрідний мистецький маніфест. У декоративному плетенні, що має певні геометричні ритми, художниця передає своє захоплення гранатовими деревами зі спілими, червоно-вогняними плодами, як символом щедрості життя. Справжнє диво! Нереальні зелено-блакитні дерева схожі на новорічні ялинки, прикрашені святковими шарами-іграшками. Сміливими пастозними мазками пензля створює майже об'ємну фактуру, авторка змушує полотно вібрувати насиченими кольорами, доводячи, що основа її творчості – саме живопис. Художниця зображує серцевину граната з перламутровими відблисками його граней, пропонуючи заглянути в саме серце. Виникає ясна асоціація із плодом граната. Він приховує в собі міради маленьких рубінових зернят. Вони – наче безліч об'єднаних світів, які прагне розгадати художниця. Ця дивовижна спільність так нагадує умиротворені, ідилічні, щемливі всесвіти, які народжує фантазія Інни Пантелемонової. Тут вона творить з гідністю, натхненно і вільно.

Алла ПІДЛУЖНА

«Шацьке лісоозер'я»

Таку назву отримав всеукраїнський пленер художників, що відбувався на базі Шацького лісового коледжу імені Валентина Сулька. Його організатор – галерейст Геннадій Сарапін – приурочив цю мистецьку акцію до Дня незалежності України та Міжнародного року лісів

У пленері взяли участь понад двадцять художників Харкова, Києва, Житомира, Сімферополя, Рівного, Луцька, Ковеля. Митці відвідали заповідні лісові урочища, мальовничі озера, познайомились із місцевими жителями краю, побували на екскурсіях у музеї фауни та дендропарку Шацького лісового коледжу, на розкопках давньоруського городища Раймісто. Кожен написав від двадцяти до сорока полотен. На них – вулички Шацька, озерні краєвиди Світязя, Чорного, Люцимера, Піщанського, мальовничі польські бори, гаї, діброви, портрети місцевих жителів.

– Завдяки пленерам можна побачити цікаві куточки планети, – зауважив харків'янин Володимир Шандиба. – Я нещодавно побував у Сирії. Тож мимоволі порівнював сіро-стале небо над Дамаском і чисто голубе над Шацьком. Тут збереглася природна первозданність, люди добрі, привітні, щирі. Містечко прибрало курортної чарівності. Але найбільше мене вразив Світязь. Такої чистої води я ще ніде у світі не бачив.

Володимир Шандиба – постмодерніст-авангардист, його творчості притаманне барочне мислення і загострено-особистісна інтерпретація оточуючого світу. Цей майстер поєднав у своїй творчій манері талант дизайнера, живописця, фотохудожника, графіка, ілюстратора, поета й філософа. На Волині, втім, він переймався осмисленням лісоозер'я: його філософії, містечкової молодості, фольклору. Разом із татом у пленері брала участь і його донька Ольга Шандиба. На Західній Україні вона вперше. Була приємно здивована людяністю і приязню жителів, красою озерних перлин, кольористикою побуту.

Уродженець Полтави Олег Винник-Штеп, який мешкає в смт Нова

Водолага, в українським малярським просторі відстоює творчі принципи Ван-Гога, Анрі Матісса, П'єра Боннара, Амедео Модільяні, Хаїма Сутіна, Олексія Єсюніна... Із «Шацького лісоозер'я» художник увіз надзвичайно багато емоцій і експресивних полотен, виконаних у незвичних техніках.

Киянин Володимир Тарасенко – сюрреаліст, у нього сотні талановитих живописних полотен, де думка змагається із колористикою, а метафора мчить навипередки зі всезнанням. Але тут художник переймався більше милуванням польського едему... Озерна елегантність, лісова благодать, блакиті і хмаровиння зачарували митця... Хоча зізнався, що сюрреалістичні роботи, які вимагають великої енергетики та думки, образності та метафорики, після переосмислення всього побаченого у Шацькому лісоозер'ї, ще будуть написані. Наразі випускник Харківського художнього училища та Львівської академії друкарства імені Івана Федорова Володимир Тарасенко працює викладачем одного з київських університетів.

Викликають захоплення й експресивні замальовки молодого подружжя із Києва Василя та Світлани Самчуків. Обоє нещодавно закінчили Київську академію мистецтв, тож сповна реалізували набуті знання на цьому пленері. Їхня працелюбність і талант дивують. Сонячне рання, хмаровиння обіду і вечорова погідність польського Райміста, як останнім часом називають

археологи цей райцентр, із полотен талановитих художників вельми промовисто і колоритно промовляють до людей про красу цього краю.

Ще одна мешканка Києва Катерина Ткаченко була вражена яскравим колоритом, охайністю містечка та мальовничим лісоозер'ям. На її полотнах – багатобарв'я та елегантність.

Брали участь у пленері харків'яни Марійка Некрасова, Максим Дуденко, Вікторія Белецька, Олена Максимова, Сергій Родіонов, Оксана Свіжак, киянка Юлія Черниш-Андрущенко, рівненчани Світлана Алексєєва, Мар'яна Крашева, сімферопольчанка Тетяна Фостенко, лучани Володимир Василюк та Леонід Литвин, ковельчанка Світлана Слободянюк тощо.

...На закритті пленеру, коли художники виставили свої улюблені полотна, на них прийшов подивитися сам пан Грім. Поважно обдивився всі роботи, похвалив за працелюбність і талант художників.

Дивлячись на мальовничі пейзажі та портрети, мені також захотілося сказати митцям велике спасибі. Адже цей край лісів і озер знають і люблять у всіх куточках країни. Тут побували найвишні державні діячі, письменники, художники, вчені, космонавти, сталевари, шахтарі, трударі села... Про нього писали Ліна Костенко і Віктор Лазарук, уродженець Світязя Антон Цвид і маловідомий поет із Пульма Володимир Королюк... В Україні, мабуть, нема

такої людини, яка б не знала про велета Світязя та його менших озерних братів. Тепер їх можна буде побачити на виставкових імпрезах Києва, Харкова, Житомира, Сімферополя, Луцька і в Шацьку.

Під час заходу художники спілкувалися з лісівниками, які провели екскурсії по лісоозер'ю. Цікавою виявилася і зустріч із директором Шацького учбово-досвідного лісового господарства і Шацького лісового коледжу імені Валентина Сулька Ігорем Жмурком. Він розповів про лісгосподарство і техніку, які очолює. Було багато запитань від художників щодо лісоведення, збереження дерев – пам'яток природи, охорони лісоозер'я. Ігор Васильович зізнався, що творчість митців його надзвичайно вразила, і висловив надію, що такі пленери на Шащині стануть традиційними.

– Ці роботи не просто розповідають про наш мальовничий край, – мовив Ігор Жмурко, – а й несуть велику виховну місію, плекають любов до лісів і озер, виховують у людини доброту і відповідальність за долю природи. Добра енергетика і правдивий зміст картин послужать нашому лісоозер'ю.

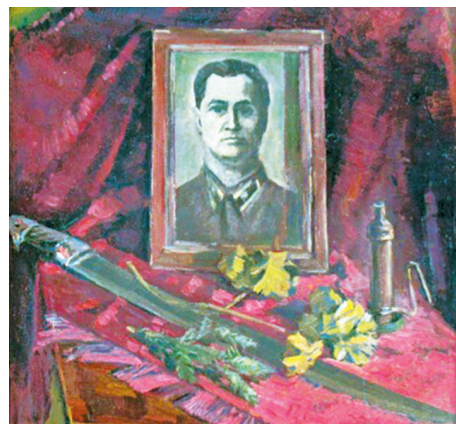
Цьогоріч у Шацькому лісовому коледжі за ініціативи голови Ковельського відділення Українського фонду культури Геннадія Сарапіна відкрилася власна двозалова картинна галерея, де експонується виставкова колекція живопису, присвячена Міжнародному року лісів. Роботи пленеру будуть виставлені тут у вересні до Дня лісівника. Їх зможуть оглянути всі працівники лісової галузі Волині.

Всеукраїнський пленер «Шацьке лісоозер'я» на базі Шацького лісового коледжу, крім Геннадія Сарапіна, Ігоря Жмурка, підтримали Ковельська районна рада, кіоск «Державні лотереї» у Ковелі, благодійний фонд «Майбутнє Волині» Івана Омелянюка, директор агрооб'єкта «Вербиченька» Сергій Козуля.

Сергій ЦЮРИЦЬ,
прес-служба Волинського ОУЛМГ
На знімку Володимир Шандиба
Фото автора

Мистецька конституція Леонтія Орлика

У Кіровоградському обласному художньому музеї відкрилася виставка творів художника, члена Національної спілки художників України Леонтія Орлика. Цього року митцю виповнилось 75, тож ця експозиція – ювілейна

Народився Леонтій Іванович 31 липня 1936 року в Кіровограді в робітничій сім'ї. Трудовий шлях розпочав гірничим майстром на руднику «Комінтерн». Бажання займатися малюванням професійно привело його до Московського заочного народного університету мистецтв ім. Н. К. Крупської, після закінчення якого почав працювати у художньо-виробничих майстернях Кіровограда.

За роки наполегливої праці відчутно зростає як митець: творчий потенціал поступово формувався в досить конкретні естетичні орієнтації та світовідчуття, власний творчий почерк.

Його роботи об'єднані постійним пошуком краси й гармонії в природі та людині. Художник – прихильник реалістичного напрямку в мистецтві. Переважна більшість полотен в

експозиції (а їх понад сорок), та й загалом у творчому доробку митця – це пейзажі, краєвиди, портрети, натюрморти. Він відтворює час, в якому живе, звертається до образів сучасників. Леонтій Іванович є учасником численних всеукраїнських осінніх виставок, республіканських: «Мальовнича Україна», «Завжди на чатах», де виставлялись картини різної тематики: «Осінній вечір», «Осінь у Високих Байраках», «Суботці», «Літо», «Цвіте терен», «Ранок на морі», «Гранітний кар'єр», «Техогляд»... У мистецькому зібранні обласного художнього музею є колекція робіт Орлика, що значно поповнилась: на відкритті виставки художник презентував музею понад 20 робіт.

Персональна виставка «Мистецький світ Леонтія Орлика» – ще одна

можливість побачити щирі й ліричні, відкриту творчу особистість, долучитися до реалістичного мистецтва.

Тетяна ХРАПОВА,
провідний зберігач фондів
Кіровоградського обласного
художнього музею

«Перо» для театру

Театральний журнал... Специфічне видання для обраних, для тих, хто хоче долучитися до загадкового прекрасного світу мистецтва. В ньому фіксується час, його суперечливі процеси, неймовірні моменти культурного буття. Разом із суспільством журнал переживає всі труднощі, ускладнюючи собі існування ще й необхідністю об'єктивного аналізу того, що відбувається. Без подібних мистецьких видань, які знаходяться в авангарді культурного процесу і роблять безцінну справу для історії своєї країни і для загальної світової, неможливе існування будь-якої нації, яка поважає себе і хоче, щоб її поважали інші

Зацікавлення, бажання знати більше, розширення власних національних інтересів – свідчення широти поглядів, розуму й далекоглядності. Тому й безперечно цікаво знати, як живуть сьогодні колеги-сусіди, театральні видання, зокрема московська «Театральная жизнь», журнал, що багато років шанується українськими професіоналами та прихильниками театру.

Пропонуємо розмову із заступником головного редактора журналу, провідним московським критиком Любов'ю Лебедіною – про те, як існують нині московські театральні видання.

– Існують непросто. Про журнали можна сказати, як про будь-яке явище: народжуються, помирають – процес метафізичний, але ж якщо «помирає» журнал, фактично переривається дуже важливий на сьогоднішній день, вибачте за банальність, ланцюжок спадкоємності, ланцюжок культурних цінностей, які передаються через писемне слово. За часів правління Єльцина чиновники єдиним розчерком пера викреслили зі списків видань журнали «Театр», «Театральная жизнь», «Изобразительное искусство» і ще кілька мистецьких часописів. Вони вирішили, що

народу ці журнали непотрібні, бо занадто елітарні. На сьогодні зрозуміло, якої шкоди було завдано мистецькому процесові, адже відомо, що мистецтво театру миттєве, завіса закрилася і все скінчилося. Єдине, що залишається, це опис вистави. Перечитувала я якось у журналі «Звезда» листування Берковського з Коонен після смерті Таїрова. Берковський збирався видавати книгу про театр Таїрова і дуже переймався, що так мало в тодішній періодиці залишилося рецензій, які б описували вистави, передавали атмосферу, аромат, за ознаками котрих можна було б відновити картину цього дійства. Він писав, що йому не потрібні ідеологічні статті, роздуми критиків, що цей спектакль давав, а важливий конкретний його опис. Саме театральні видання такі описи і дають, вони зберігають, вибачте за патетику, для нащадків те, що відбувається в мистецтві сьогодні. Зараз найпоширеніша думка в театрі – немає сучасної драматургії, але ж вона є, тільки драматургам ніде друкувати свої п'єси. Серйозно цим займається лише журнал «Сучасна драматургія». Мені здається, і це стосується не тільки московських театральних видань, у цих часописах зараз трудяться

справжні альтруїсти, які не думають про зарплату та гроші, а працюють за ідею. «Театральная жизнь» теж, можна сказати, виживає завдяки зусиллям таких людей. Гроші, які ми знаходимо, – це крихти, які залишаються після того, як заплатимо друкарні, витратимо на гонорари...

– Гонорари виплачуєте?

– Так, але вони невисокі. І що дивує, з нами й тепер співробітничать провідні театральні критики – і Інна Вишнева, і Віра Максимова, Борис Любимов, Станіслав Рассадін (кажу про найвідоміших широкому загалу читачів пострадянського простору), незважаючи на кумедні гонорари, продовжують писати, тому що розуміють, «Театральная жизнь» – це мистецьке видання, яке не припинило свого існування з 1958 року і писати сюди престижно, це надійний спосіб збереження своїх думок. Узагалі, наша театрознавча школа – це окрема розмова, ніде в світі немає таких підготовлених і серйозних професіоналів, це особливі люди.

– У зв'язку з певною зміною театральної естетики, народженням нових форм театального процесу, як змінюється журнал, як встигає він за часом? Ви досить довго працюєте в ньому і відчуваєте, як змінився підхід до висвітлення мистецьких подій, формат статей, матеріали якого плану переважають?

– Майже немає великих бібліографічних статей, театральні портрети відходять у минуле, періодика складає досить потужну конкуренцію. Як і раніше, залишається багато рецензій, але вони дещо інші, ніж газетні. Зрозуміло, що рецензія в журналі – це більше для професіоналів, спеціалістів театральної справи, в газеті ж здебільшого міні-публіцистичні замальовки про виставу. Зараз люди переважно не читають великих аналітичних статей на 2–3 шпальти, ритм життя інший, тому

ми намагаємося вибирати стисліший, ємніший, експресивніший стиль, щоб у малий обсяг умістити якомога більше інформації. Дуже цікавлять читачів бесіди з відомими митцями. Цього теж вистачає, але я маю на увазі не жовту бульварну пресу, а серйозні розмови про життя, мистецтво, культурні процеси. Бесіди зараз стали найпопулярнішим жанром. І все ж, головне – це збереження аналітики, критичного аналізу, розбору, тому що найголовніше для професіоналів – слідкувати за процесом, який, до речі, кордонів не має. Нам і тепер цікаво знати, що відбувається в театрах України, Вірменії, країн Балтії, Грузії. Брак інформації лише шкодить, і всі ми, я думаю, відчуваємо наслідки того, що мало знаємо один про одного. Крім того, в журналі, за велінням часу, змінюється оформлення, дизайн, фотографії набувають більшого значення, візуальний ряд став просто-таки серйозним видом мистецтва.

– А що є в традиціях такого, від чого журнал не відмовляється і вважає, що цього і не потрібно робити?

– Вважаю, що не можна відмовлятися від культури взагалі, від культури слова, від наповнених, емоційних, образних, точних фраз, від традицій, які залишила велика література. «Перо» вирішує все, чи там золоте воно, чи срібне, індивідуальність митця все визначає.

– Чи можливий творчий обмін із українськими журналами?

– Звичайно. Пам'ятаю, наприкінці 80-х ми робили такий обмін із журналом «Український театр». Я приїжджала до Києва, відбирала статті і ми друкували українців у журналі, за що нам були дуже вдячні і наші критики, і наші читачі, бо в Москві багато вихідців з України і взагалі цікаво дізнаватися про нове, що відбувається в сусідній державі.

– Які критерії ви ставите перед тими театрознавцями, що хочуть потрапити на сторінки «Театральної життя»? Це взагалі просто чи існують якісь табу, може, для молоді?

– Навпаки, у молоді – широке поле для самореалізації. Навіть були такі спроби, щоб журнал робився силами лише студентів старших курсів театрознавчих факультетів. Переконана, чим більше буде молоді на сторінках видання, тим більше він виграватиме, адже в них свіжий, сучасний погляд, інший стиль викладу, тенденції, вони думають зовсім по-іншому, сприймають несподівано, за ними майбутнє.

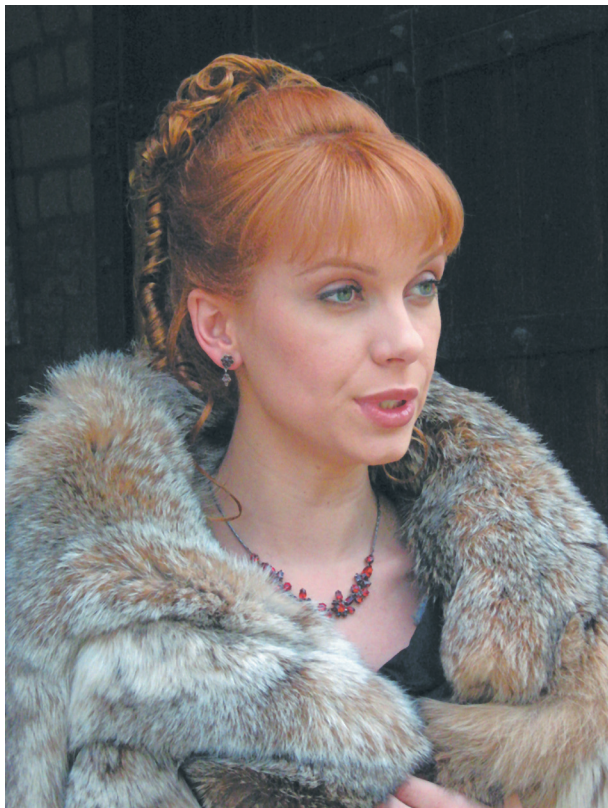
Любов Лебедіна серед учасників Міжнародного фестивалю жіночих монодрам «Марія»

Граючі долями

Майже двадцять років тому в національному кінематографі з'явилась нова творча одиниця – Студія «Віател». Її засновники, відомий український кінорежисер Василь Вітер та продюсер Галина Криворчук, поставили перед собою оригінальне творче завдання – засобами документально-художнього кіно вести своєрідну фіксацію подій української історії, яскравих моментів її минулого і сьогодення

Найбільш масштабним і тривалим мистецьким проектом Студії «Віател» є кінотрилогія про відродження храмів – «Михайлівський Золотоверхий», «Успенський собор», «Володимирський собор у Херсонесі». Ці стрічки стали дивовижним і унікальним прикладом тривалої у часі фіксації кіноспостереження за процесом реставрації храмів. Увесь період відновлення та будівництва, день по дню, з 1997-го по 2005 рік, камери «Віател» були незримими учасниками реставрації. Вони залишили на плівці всі найважливіші процеси відбудови цих архітектурно-історичних пам'яток. У такому скрупульозному і докладному літописі – залишене для нащадків відео-свідчення торжества зусиль істориків, архітекторів, реставраторів, музейників, будівельників, усіх, хто причетний до відновлення старовинних споруд. Знаменно, що ці фільми вперше в історії українського кінематографа були створені в форматі Dolby digital (2001–2005 рр.) та на нових носіях DVD (2001 р.).

Широкому загалові глядачів Студія «Віател» відома, передовсім, телевізійним серіалом документальних короткометражок «Гра долі». Веде цикл актриса Наталка Сопіт, голос за кадром – актор Тарас Денисенко, режисер усіх фільмів – Василь Вітер. Робота над серіалом розпочалась у 2005 році, і на сьогоднішній день в активі Студії – 89 серій про долі видатних людей української культури, громадських діячів, знятих у художньо-документальній манері. Відомі особистості, діячі літератури, музики, театру, образотворчого мистецтва, громадського життя, такі, як Тарас Шевченко, Леся Українка, Михайло Булгаков, Марко Вовчок, Михайло Врубель, Микола Лисенко, Соломія Крушельницька, Катерина Білокур, Сергій Корольов, Іван Мазепа, Марія Заньковецька, Марко Кропивницький, Іван Франко, Василь Симоненко, Владислав Городецький, Богдан Хмельницький, і перелік цей можна продовжувати, постають на екрані в невідомих досі ракурсах власних доль. Розвідки дослідників-сценаристів і біографів пропонують новий погляд, безофіційний, надзвичайно особистісний, щирий і душевний. У несподіваних поворотах доль екранні герої з пам'яток перетворюються на живих людей, зі стражданнями і болями, надіями і сподіваннями, із власною боротьбою за щастя та переживаннями за справу свого життя.

Ведуча телесеріалу «Гра долі» актриса Наталка Сопіт

Часто свої фільми творці роблять до певних ювілейних дат. Так, наприклад, до 145-ї річниці від дня народження Михайла Коцюбинського за сценарієм Катерини Башкіної та Василя Вітра, на унікальних документальних матеріалах було знято фільм «Коцюбинський. Бистроплинний сон». Зйомки відбувались у Чернігівському меморіальному музеї-заповіднику Михайла Коцюбинського. Надзвичайно цікава особистість – директор музею, правнук письменника, Ігор Юлійович Коцюбинський надавав неоціненну допомогу і всіляко сприяв роботі кінознімальної групи. Всі музейні експонати були в розпорядженні режисера, доступними стали родинні реліквії, директор щиро ділився сімейними спогадами. Події стрічки охоплюють значний період життя та творчості письменника, тому й вийшла вона масштабною, у трьох частинах. Про такий скрупульозний, дослідницький принцип підходу до кожної постаті можна казати стосовно кожної серії «Гра долі». Останнім великим проектом Студії «Віател» став повнометражний документальний фільм «Михайлівський Золотоверхий монастир. 900 років», створений спільно з Державною службою кінематографії Міністерства культури і туризму України.

Художнє керівництво «Віателу» дбає про майбутні мистецькі кадри. Так при Студії зусиллями теле-режисерського курсу Київського університету театру, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого було

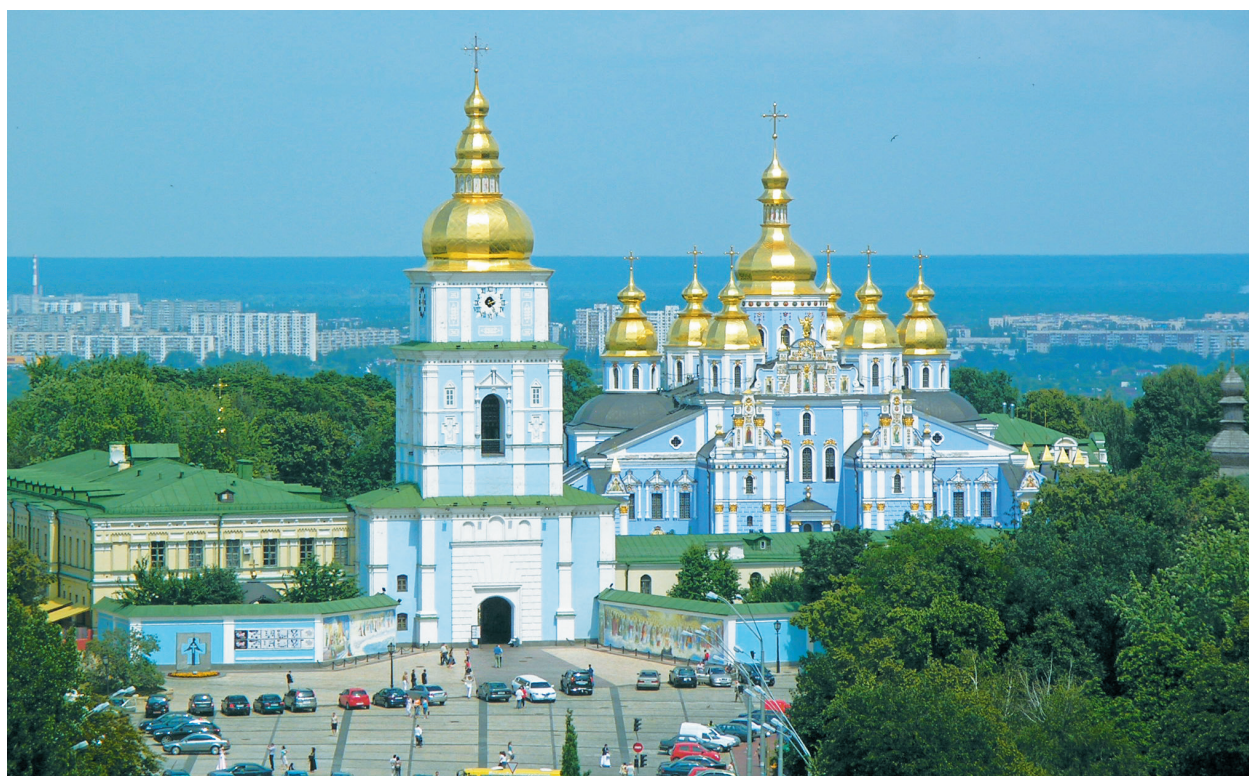
Кінорежисер, керівник Студії «Віател» Василь Вітер

організовано творче об'єднання «Ательє 9», яке знімає телевізійні цикли «Вернісаж» та «Київ інкогніто». Також на Студії продовжується робота над фільмами циклів «Відродження культурних пам'яток», «Музичні фільми», «Про міста України».

Мистецька продукція Студії «Віател» неодноразово відзначена призами і нагородами всеукраїнських та міжнародних фестивалів. Їхні роботи представляли Україну на таких кінофорумах, як «Вітер мандрів», «Відкрий Україну», «Кінолітопис», «Молодість», «Пролог», «Tourfilm 2000» (Карлови Вари).

За роки напруженої та активної творчої діяльності, Студія збрала навколо себе талановитих людей, які допомагають у благородній справі кінозбереження української історії. Це значний загін режисерів, акторів, кінооператорів, звукорежисерів, сценаристів, асистентів, редакторів, наукових консультантів, художників, гримерів, стилістів, дизайнерів, монтажників. Їхні імена – в титрах понад сотні фільмів «Віателу», поряд зі спонсорами і меценатами, які не залишаються осторонь важливої справи. Унікальну документальну продукцію телестудії можна побачити на телевізійних каналах НТКУ, «5 канал», «Культура», «1+1», «Ера», «Київ», а також у широкій мережі кінотеатрів Києва та інших міст України.

Алла ПІДЛУЖНА

Михайлівський Золотоверхий собор у Києві

Володимирський собор у Херсонесі

Кам'яне село – український Стоунхендж

Кам'яне село розкинулось в одному з поліських лісів за 30 км від містечка Олевськ Житомирської області та всього за 20 км від українсько-білоруського кордону. Дістатися до нього з райцентру можна хіба що на авто та домовившись із провідником, бо на жодних картах воно не вказане. Навіть проїхавши останнє село перед лісом Рудню Замисловецьку ніяких знаків не знайдете

Місцеві пояснюють, що треба йти найширшою лісовою дорогою, повернути біля вирубані лісової галявини ліворуч, потім ще кілька разів праворуч, але так можна проблукати й день, не потрапивши на бажане місце. Вже аж перед самим Кам'яним селом є невеличка табличка з написом «геологічна пам'ятка місцевого значення», проте за своїми розмірами та і враженнями приїжджих це місце має значно більше значення. Хоча я народилася в карпатському передгір'ї на Буковині і горами та кам'яними скелями мене не здивуєш, ці камені таки неймовірні. Вони мають досконалу круглу чи овальну гладку форму, ніби їх мільйонами років відточувала вода. Вистроїлися двома рядами вздовж дороги так, як будувалися та будуть села.

За переказами мешканців, у Кам'яному селі колись жили люди, і це місце було справжнім райським кутком: неймовірно плодотворий на гриби та ягоди ліс, багато живини. Легенда розповідає, що однієї холодної зими звичайним подорожнім туди завітав Бог і попросився заночувати, але йому відмовили в усіх хатах. Тоді Творець розгнівався й перетворив село та людей на кам'яні брили. Якщо детально розглянути величезні

камені, деякі й справді завбільшки з одноповерхові будинки, то видається, що одні були жилими, вкритими солом'яною, інші – видовжені – схожі за формою та розмірами на сараї для худоби. Є й зовсім невеличкі, наче закам'янілі люди. Місцеві кажуть, що на одному з каменів, який колись був церквою, Бог лишив свій слід. Якщо його торкнутися, то можна вилікуватися від усіх хвороб, от тільки слід той показується не всім.

Учені й досі не можуть встановити походження таких величезних валунів на території Полісся. За їхніми версіями, український Стоунхендж приніс льодовик, або ж валуни – це залишки підніжжя давніх гір, яких вже не існує. На жаль, таке рідкісне диво природи нікому не потрібне. Насамперед, місцевій владі. За належної інформаційної кампанії Кам'яне село точно стало б місцем паломництва туристів не тільки з України, а й Білорусі. Поки що про нього дізнаються здебільшого від знайомих, які тут були. І це, звісно, не та кількість відвідувачів, яку може прийняти Кам'яне село, розкинуте на 15 гектарах лісу.

Особливу атмосферу та енергетику місцевості не відчати просто неможливо. Тут тебе переповнює легкість, піднесеність і водночас спокій. Хочеться блукати, притулятися до каменів, рефлексувати. Окрім того, місцина дуже багата на лісову малину, смородину, ожину та гриби. Ними Кам'яне село просто встелене. До того ж гриби теж величезні, їхні шапки завбільшки з супну тарілку. На жаль, своїми чудовими місцями українці дивуватися не звикли, вони шукають їх по всьому світу, тільки не вдома, де є свої Стоунхенджі.

Леся ВОРОНЮК

Козацькій чорноморській фортеці бути!

У Біляївці просто неба створюють музейно-туристичний комплекс «Козацький кордон», об'єкти якого будуть діючими. Він стане до ладу напередодні чемпіонату з футболу Євро-2012

Біляївці, розташованій неподалік Одеси, не поталанило на істориків-краєзнавців. Вважається, що місто на березі річки Турунчук та озера Білого засноване козаками лише після ліквідації Катериною II Запорозької Січі. За однією з версій, свою назву воно одержало на честь першого кошового отамана Чорноморського козацького війська Сидора Білого. На думку Олега Олешко та його друзів із товариства «Всеукраїнське козацьке військо», українське поселення існувало в цьому благодатному краї задовго до XVIII століття. Тут був один із форпостів козацької держави зі своєю залогою та фортецею, тільки сліди їх канули в Лету, або ж їх погано шукали.

Нині настає час відродити славетну минувшину наших предків. Ідея створити у Біляївці музейно-туристичний комплекс «Козацький кордон» давно витала в повітрі. Реальних обрисів проекту вона набула, коли голова міської ради Михайло Бухтіяров підтримав ініціативу Придністровського окремого козацького полку щодо відродження Біляївки як центру українського козацтва у Причорномор'ї. Ознайомившись із проектом, який підготував Олег Олешко, він на початку весни виніс

це питання на обговорення депутатів міської та районної рад і громадськості. Після загального схвалення було вирішено побудувати фортецю-поселення у парку на околиці міста, на березі річки поблизу нового візит-центру.

За попередніми розрахунками, реалізація цього задуму обійдеться в 1,2 млн грн, і кошти мають надати місцеві органи влади та інвестори. А оскільки схожого козацького музею просто неба Одещина ще не має, він стане дуже привабливим об'єктом для наших

і зарубіжних туристів, тож витрати невдовзі мають окупитися.

На відведеній під забудову площі в 2,5 га вже розпочалися підготовчі роботи, а сам комплекс відкриється напередодні Євро-2012.

Як виглядатиме козацька фортеця через рік, поки що можна бачити лише на макетах, картах і малюнках. Там мають бути арсенал, церква, житлові будинки й майстерні, млин, стайня з манежем, корчма. Відвідувачам буде де заночувати й помолитися, вони матимуть можливість побачити,

як ковалі виготовляють зброю, як джури об'їжджають коней, як працюють мірошники, а у корчмі гості обідатимуть. Над фортецею запалить степовий маяк у смолянній бочці. Серед поселення з'явиться ще одне тимчасове укріплення з поставлених у коло возів. На площі встановлять і «стовп ганьби», який був у козаків впливовим засобом покарання й перевиховання.

Зі суходолу комплекс захищатиме високий земляний вал із частоколом та наповнений водою рів. Потрапити до фортеці можна буде через підйомний міст і головну браму, захищену двома кам'яними вежами з бійницями для гармат. Матиме фортеця й свою флотилію та причал для бойових козацьких чайок і рибальських суден. Їхнім виготовленням займається Центр дослідження історії мореплавання.

«Козацький кордон» стане осередком для відродження народних звичаїв і традицій, промислів і ремесел. Юні козачата навчатимуться верховій їзді, оволодіватимуть бойовим мистецтвом, влаштовуватимуть лицарські турніри та козацькі забави. На свята збиратимуться фольклорні колективи, на ярмарках свої вироби пропонуватимуть майстри народної творчості.

Створення комплексу – план амбітний, але реальний за умов плідної взаємодії керівництва міста й району, козацької організації та жителів Біляївки.

Так до Євро-2012 виглядатиме козацька фортеця у Біляївці. Фото з архіву Придністровського окремого козацького полку

Станіслав ЗМІЄВСЬКИЙ,
Одеса

Лицарі схрестили мечі середньовіччя

Яскраві враження отримують любителі подієвого туризму, коли у давніх стінах середньовічної фортеці влаштовуються лицарські турніри

Гостей з усіх усюд 2500-річному Акерману-Білгороду-Дністровському влітку ніколи не бракує. Особливою популярністю користується найбільша з українських середньовічних фортець, розташована на скелястому березі Дністровського лиману

Два з половиною кілометра стін заввишки 12 м і завтовшки до 5 м, вежі з бійницями, глибоченний рів довкола, а ще велична цитадель усередині фортеці! Тут улітку час від часу лунає брязкіт середньовічної зброї. Нинішнього року білгородським всеукраїнським і міжнародним турнірам виповнюється 10 років – перша по-справжньому кругла дата. За цей час вони стали одними з найбільш представницьких за кількістю бійців та розмаїттям програм, виховали десятки чемпіонів у всіх традиційних номінаціях історичного фехтування.

Нинішній сезон відкрився у липні «Кубком Бессарабії», у ньому взяли участь близько 30 лицарів із Одеси й області. Було проведено 10-й відкритий чемпіонат України за участю представників Одеси, Києва, Харкова, Запоріжжя й Дніпропетровська. Наприкінці липня відбувся фестиваль із історичного фехтування й реконструкції «Акерманський виклик». У ньому крім стандартних номінацій «меч-меч», «меч-щит» і «баклер-меч» глядачі побачили бойові маневри і масові бої. 13 та 14 серпня в Білгород-Дністровській фортеці пройде 6-й щорічний «Кубок співдружності» з історичного фехтування, на який з'їдуться команди Росії, України, Молдови й Білорусі. Закриття сезону заплановано на 27 і 28 серпня, у ці дні відбудеться чемпіонат із групових боїв, у яких матиме право взяти участь будь-хто з лицарів. Наводжу цей розклад головних турнірів, аби всі, хто хоче стати свідком цих захоплюючих видовищ, змогли побувати у старовинній фортеці.

Я не вперше спостерігаю за бойовими поєдинками лицарів XXI століття, та кожного разу відкриваю в них щось нове. На відміну від європейських

любителів спортивного фехтування, які здебільшого красуються у театралізованих виставах та всіляких шоу, українські звитяжці віддають перевагу справжнім боям, де є змога продемонструвати свою міць і витривалість, вправність володіння старовинною зброєю й силу духу. З одеськими фехтувальниками, що брали участь у цьогорічному ювілейному чемпіонаті України з історичного фехтування «Сталева ліга», я познайомився ще в автобусі дорогою до Білгорода-Дністровського. Це залюблені в історичну минувшину студенти, хоч істориків за фахом серед них і не виявилось. Останнім часом історичне фехтування стало популярним хобі. Займаються ним переважно програмісти, педагоги або лікарі. Для них лицарські турніри – своєрідний виклик буденності й чудова можливість випробувати себе.

Багато цікавого розповіли мені земляки про те, як власноруч виготовляють плетені металеві кольчуги та інші обладунки. Лати та щити хлопці роблять самі, а мечі та шоломи замовляють досвідченим ковалям. До речі, екіпірування лицаря важить не 40 кг, як пишуть малодосвідчені репортери, а майже вдвічі менше, а вага меча не 4–5 кг, а лише 1,2 – 1,4, до того ж лезо його не заточене. Одесити на тренуваннях

добре освоїли фехтування мечем із щитом і без нього, на списах, на одноручних і дворучних сокирах. Досвіду виступів на численних турнірах, зокрема і в Білгороді-Дністровському, їм не позичати, та й перемог на їхньому рахунку не перелічити.

О десятій ранку, коли розпочався чемпіонат, припікало так, що важко було уявити, як почуваться лицарі у розжарених сонцем металевих шоломах і кольчугах. Уболівав я, звичайно, за своїх, аплодував кожному вдалому виступу одеситів. І вони не підвели.

Поєдинки проходили у трьох індивідуальних номінаціях. У номінації «щит-меч» переможцем став Олег «Блеф» Підлужний (клуб «Дикі лебеді», Дніпропетровськ), другим – Віталій «Лівсі» Симонов (клуб «Люксембург», Одеса), третім – Росланд (клуб «Росичі», Київ).

Турнір на мечах виграв Росланд зі столичних («Росичі»). На другому місці – універсальний боєць Олег «Блеф» Підлужний, на третьому – його колега по клубу «Дикі лебеді» Сергій Хоменко.

У номінації «баклер-меч» (баклер – маленький сталевий щит-кастет діаметром 35–40 см) першим став непереможний воїн Олег «Блеф» Підлужний, на другому місці – Сергій Хоменко, на третьому

«Воїн зі Сходу» Костянтин «Енгер» Наталуха, клуб «Тамерлан», місто Суми.

Як видно, абсолютними лідерами в першості України стали фехтувальники з Дніпропетровська, це говорить про об'єктивне суддівство боїв і рівні тамтешніх шкіл історичного фехтування зокрема.

Щороку в Україні проходять десятки рицарських турнірів. Основні з них: у Києві – міжнародний турнір на День міста, в Харкові – «Кубок Ратибора», в Донецьку – турнір «Тріумф», у Луцьку – «Меч Луцького замку», у Дніпропетровську – «Соколинний кубок», у Запоріжжі – турнір «Ніч». Однак найпрестижнішими вважаються лицарські ристалища «Сталевої ліги», що відбуваються на Одещині двічі на рік. Ще одне змагання, що не має в Україні аналогів, – «Кубок Співдружності». У ньому за правилами «Сталевої ліги» міряються силами команди чотирьох країн – України, Росії, Молдови й Білорусі. Москві й Одесі надано право формувати власні збірні.

Завершити свою розповідь мені хочеться компліментами на адресу сучасних лицарів. Усі вони наділені не лише козацькою звитягою і бойовим духом, а ще й непоказною шляхетністю й благородством. Треба бачити, як по-братньому обіймаються супротивники після гострого двобою, як увечері, зібравшись разом у наметовому таборі біля багаття, жартують, співають й танцюють із своїми дамами серця, що супроводжують їх на турніри. Ці мої почуття поділяють одеські фотохудожники Ангеліна Тарасенко, Ольга Оклієвська, Сергій Гуменюк і Дмитро

Шапаренко. Свої враження вони передали на виставці робіт «Щитом і мечем», прагнучи показати істинні лицарські душі й серця, сховані під середньовічними обладунками.

Долучайтеся і ви, любі читачі, до подієвого туризму, серед маршрутів якого лицарські турніри посядають далеко не останнє місце. Треба самим бачити, з яким завзяттям схрещують юні відчайдухи середньовічні мечі, треба самим чути, як відлунюють у давніх стінах фортеці бойові поклики й удари металу об метал. І тоді Олександр Пушкін, Леся Українка, Адам Міцкевич і давньоримський поет-вигнанець Овідій, які свого часу бували у цій фортеці, позаздрять вам.

Станіслав ЗМІЄВСЬКИЙ
На фото: Білгород-Дністровська фортеця; поєдинки з історичного фехтування.
Фото із сайту bilgorod-d.org.ua

ВІТАЄМО ЮВІЛЯРА!

11 серпня виповнюється 75 років від дня народження письменника-гумориста, фантаста, критика Олександра Анатолійовича Мірошніченка

Мірошніченко народився в Києві у робітничій родині. Закінчив Київський інститут театрального мистецтва. Впродовж багатьох років працював у Міністерстві культури України. Людина напрочуд спокійна, врівноважена, скромність якої викликає повагу колег і друзів.

О. А. Мірошніченко є автором гуморесок і гумористичних повістей: «Я – марсіанин», «Голі робінзони», «Люди з одного двору», «Йог», «Галатея і робот», «Фантастичні перетворення», «Велике щастя маленького чоловічка», «Агов, люди!», «У цьому химерному світі», «Конторські метаморфози» тощо.

Редакція «КіЖ» щиро вітає Олександра Анатолійовича з ювілеєм і зичить здоров'я та нових творчих здобутків!

А нашим читачам пропонуємо одне з ранніх оповідань Олександра Мірошніченка.

Зіпсований телефон

– Не працює? – почув я, коли знервований, роздратований, сказати б навіть розлючений, вискочив з телефонної будки, позбувшись перед тим трьох дефіцитних двокопійкових монет.

Він сумно зітхнув, і я завважив на його обличчі розпач, переляк та ще якесь дивне, не знайоме мені почуття. Саме воно й спонукало відповісти, хоч взагалі то я не люблю нікчемних вуличних балачок із випадковими людьми.

– Тряся його матер! – досить енергійно почав я. – Куди тільки дивиться телефонна станція?! Хіба це так складно – налагодити систематичний профілактичний нагляд за цими механічними злодюгами?! Де ті чортів майстри-телефоністи!

– Даруйте, але я саме й є той чортів майстер-телефоніст, який здійснює систематичний профілактичний нагляд за телефонами-автоматами даного району.

Лише тепер я розгледів невеличку валіжку в його руці. В ній, певно, були сховані потрібні для того профілактичного ремонту інструменти. Я почервонів. Завжди відчувався незручно, коли раптом об'єкт твоєї критики постає перед очима. Так би мовити, конкретизується, матеріалізується.

Та, власне, нічого й не трапилося. За що ж я його так, неборака?! Телефон не працює? Наче й справді мені той телефон так потрібен. Я ж не збирався викликати «швидку допомогу» чи пожежну машину. Так, забандюрилося з приятелем потеревенити. І через ту забганку людину при виконанні службових обов'язків образив.

Як міг, заспокоював я майстра. Та даремно. Не слухає мене, якісь чорні думки його обсіли. Потім скорботно так посміхнувся, рукою махнув і каже:

– Знаю, ви не повірите мені. Бачите оцю телефонну будку? Звичайнісінька. Таких у місті сотні. Тільки це вона для вас звичайна, а для мене... Для мене це справжня пастка. Рівно о двадцятій годині сім хвилин я маю зайти до неї, щоб полагодити зіпсований апарат. Я зайду, полагоджу, зніму трубку, наберу номер і... повернуся на тридцять днів назад. І так вже у двадцять п'ять!

От ви відсахнулися від мене. Думаєте: збожеволів чоловіча! А мені байдуже, бо через п'ять хвилин спрацює машина часу. Ви підете своїм життєвим шляхом, а я повернуся, повернуся рівно на тридцять днів назад.

Коли це трапилося вперше, я здивувався, злякався. А зараз при звичайстві. Шкодує лише за тим, що потраплю не в кращий з місяців. Самі знаєте, яка погода в ньому – дощі, холоди, мряка. Тільки на початку місяця кілька гарних сонячних днів. Та й то на них припадає сварка з дружиною. На премію, яку на превеликий жаль, було одержано тридцять два дні тому, я придбав нового спінінга, а не обіцяну дружині сукню. І тут уже нічого не виправиш. Я ж бо повертаюся лише на тридцять, а не на тридцять два дні назад.

Мене там зустрічає розлючена дружина і новенький спінінг, з якого я й скористатися не можу.

«Мало тобі нового спінінга, так ти ще з ним і на рибалку збираєшся їздити, – перекреслює мої найкращі наміри дружина. – Поцікавився б краще шкільними справами свого сина».

Син, між іншим, наш спільний, та що вдієш. Тиждень сиджу з ним над уроками. Тим часом псується погода. Потім я підміню товариша, котрий обслуговує сусідній район, бо колегу посилають на семінар телефонних майстрів у Ялту. Мали взагалі-то послати мене. Я вже й валізу наготував. У мене ж і показники кращі. Та останньої миті з'ясувалося, що товариша включено до трестівської футбольної команди. Грати він погодився за умови, що спершу він побуває в Ялті.

Отже, протягом тижня, навіть більше, мене ятрить несправедливість. Ще й дружина солі на свіжі болячки підсипатиме: «До Ялти збирався? Ти у нас тільки дома герой, а на роботі за себе постояти не можеш!»

Врешті-решт несправедливість обертається на краще: керівництво, відчуваючи, що безпідставно мене скривдило, відзначає мене позаплановою премією. Вчора й одержав.

– І ви купили, нарешті, дружині обіцяну сукню?

– Навіщо? Все одно ж нічого не зміниться. Адже я знову й знову повертаюся на тридцять днів назад. І хоч цей, останній, день має бути моїм. Уранці на премію я придбав гарного гумового човна. Навіщо ж мені спінінг без човна? Що почнеться?! Що буде сьогодні ввечері, коли дружина побачить це диво нашої гумової промисловості?! Я, на щастя, про це ніколи не дізнаюся... Що не кажіть, а в моєму становищі є певні переваги.

Він майже бадьоро всміхнувся, поглянув на годинника і зайшов до телефонної будки.

На горіхи від Рогози

(Продовження. Поч. у № 14–16)

ПІВЛИМОНА І ПОЛ-ЛИМОНА

Складні слова з першою частиною **пів-**, **напів-**, **полу-** пишуться разом: *піваркуша, півгодини, півдюжини, півколо, півлимона, півмісяця, півогірка, напівавтомат, напівпровідник, напівпродуманий, напівсонний; полукіпок, полумисок*. Тоді як у російській мові правопис слів із **пів-** інший: *поллимона, пол-яблока*.

Перед власними назвами ця частина пишеться через дефіс: *пів-Києва, пів-України, пів-Європи, пів-Америку*.

Іменники з основою на губний приголосний (**б, п, в, м, ф**) із **пів-** подаються через апостроф: *пів'їжака, пів'яблука*.

У деяких зворотах **пів-** уживається окремо: *пів на шосту, пів на десяту*.

ВСТАВНІ СЛОВА І СЛОВСПОЛУЧЕННЯ

Вставних слів та словосполучень в українській мові багато. Перелічити всі важко. Але деякі згадаємо. Зазвичай їх виділяють у реченні комами. Це вставні слова і словосполучення, що виражають:

а) оцінку вірогідності повідомлюваного (упевненість або невпевненість, ступінь звичайності викладених фактів): *безумовно, безперечно, звісно, авжеж, звичайно, зрозуміло, напевно, правду кажучи, по суті, без сумніву, слово честі, природно, в усякому разі, бува, сподіваюся, видно, здається, здавалося б, гадаю, слід гадати, припустімо, може, можливо, трапляється, як звичайно, як завжди, як водиться* і так далі;

б) почуття людини (радість, задоволення, здивування, обурення): *на радість, на щастя, на жаль, на біду, на нещастя, грішним ділом, як на зло, як на гріх, дивна річ, чого доброго, нічого гріха таїти, майте на увазі, хвалити Бога, хвалити долю* тощо.

Що вказують на:

а) зв'язок думок, послідовність викладу: *по-перше, по-друге і так далі, з одного (другого) боку, до слова, між іншим, таким чином, головним чином, так би мовити, отже, виходить, навпаки, наприклад, повторюю, наголошую та інше;*

б) способи оформлення думок або висловлення: *взагалі, власне, з дозволу сказати, інакше (коротше) кажучи, іншими словами, крім жартів, можна сказати, точніше, одне слово, зізнаюсь, признаюсь, якщо можна так висловитись;*

в) джерело повідомлення: *кажуть, як кажуть, по-моєму, по-твоему, як на мене, на мою думку, за моїми розрахунками, пам'ятаю, бачу, чую, за визначенням...* і таке інше;

г) активізація уваги співрозмовника: *бачиш, розумієш, зрозумійте, погодьтесь, послушайте, пробачте (вибачте) мені, між нами кажучи* тощо.

Запам'ятайте!

Щоб правильно виділяти в реченні вставні слова і словосполучення, треба орієнтуватися не тільки на їхні функції (значення), а й на інші ознаки:

Тільки вставними бувають, наприклад: *по-перше, по-друге, мабуть, що-правда, а втім, отже*.

Вставні лише всередині речення: *однак, однак, проте*.

Ніколи не бувають вставними словами і не виділяються комами: *ніби,*

нібито, мовбито, наче, неначе (складні сполучники), *все-таки, навіть, майже, адже, якби, от, принаймні, притому, причому, тим часом, до того ж, приблизно, буквально, якраз, між тим, за традицією, у кінцевому підсумку* (а не рахунку), *як-не-як* і деякі інші.

УЗАКОНЕНІ ПОМИЛКИ

Людам властиво помилятися. Припускаються вони і мовних похибок. Як пише в книжці «Культура слова» Олександр Пономарів, трапляється, що хтось із носіїв мови не знає якогось слова – компонента фразеологічної одиниці і замінює його близьким за звучанням. Цілісне значення фразеологізму нібито не порушено, тому лексично спотворена одиниця набуває поширення, відтискуючи на другий план первісний, закономірний варіант. А коли замислюється над кожним із складників звороту, то побачимо явне безглуздя.

У засобах масової інформації, приміром, досить часто вживають приказку *«На тобі, боже, що мені негоже»* (у ситуації, коли хтось дарує ближньому якусь абищицю, котру видає за щось поважне). Останнім часом навіть почали писати Боже з великої літери, проте це не зменшує зневаги до нього. Якщо подумки перенестися в час виникнення приповідки, одразу з'являються сумніви – чи наважився б хтось пропонувати непотріб Богам. А вся річ у тому, що правильна форма цієї приказки така: *«На тобі, небоже, що мені негоже»* (обидві частини римованої примовки мають, як і належить, однакову кількість складів). *Небоже* – форма кличного відмінка іменника небіж (племінник). Тепер усе ясно: багатий дядько кидає бідному небожеві якийсь не дуже ласий шматок.

Своєрідними мовними огріхами можна вважати чимало інших зворотів, що виникли внаслідок утинання, викривлення раніше цілком зрозумілих висловів. Ми нерідко використовуємо словосполучення *ревіти білугою*. Але ж *білуга* німа, як і всі риби. А ось ссавець із родини дельфінових підв'язав зубатих китів – *білуха*, яка досягає шести метрів завдовжки та півтори тонни ваги і має велике промислове значення, може ревіти, мукати. У мовленні маловідому назву *білуха* було замінено словом *білуга* – так з'явився цей фразеологізм.

Відомий вислів: *«Легше верблюдові пройти крізь вушко голки, ніж багатому потрапити в царство небесне»* вражає своєю химерністю. Порівняння, однак, можна збагнути, якщо згадати, що в греків поряд зі словом *katelos* – верблюд було *kamilos* – канат, товста мотузка. Вірогідність підміни тим більша, що довге е вимовлялось як і, *katelos* звучало як *kamilos*. Правильніше було б: *легше канат протягнути крізь вушко голки, ніж...*

Через непорозуміння виникли назви: *орангутанг* – буквально лісова людина (так тубільці йменували тих, хто мешкав у хащах на острові Борнео, а європейці, які висадилися тут, вирішили, що йдеться про великих людиноподібних мавп); *кенгуру* (побачивши вперше в Австралії цих тварин, прибульці запитали в місцевих жителів, як ті називаються, і почули у відповідь – кенгуру, тобто *ми не розуміємо*); Канада – *хатини* (мовилося про маленьке село індіанців, що виявилось поблизу, пізніше – величезна країна).

У давнину помилки часто робили переписувачі манускриптів, чия праця була нелегкою: по 60–80 сторінок на день. Не врятував від ляпсусів і розвиток книгодрукування. Деякі з помилок згодом узаконили. Найвідоміший випадок – слово *зеніт*. В арабів було *semt*, так воно спочатку й записувалося в Європі, але якось чи то букву *t* вивели нечітко, чи над останньою паличкою третьої літери випадково з'явилася невеличка плямка, буква *t* стала сприйматись як дві: *n* та *i*, а все слово у такому вигляді – *zenit* – увійшло в європейські мови, зокрема й українську. Хіба не парадокс?

ЧОЛОВІЧИЙ РІД ЖІНОЧИХ ПРОФЕСІЙ

Тут доцільно навести вірш Сергія Михалкова «А що у вас?»:

... наша мама

Отправляється в полет

Потому, что наша мама

Называется пилот.

Слесенки ответил Вова:

Мама – летчик? Что ж такого?

Вот у Коли, например,

Мама – милиционер.

А у Толи и у Веры

Обе мамы – инженеры.

А у Левы мама – повар...

Дивне явище: словами чоловічого роду *пілот, льотчик, мільйонер, інженер, кухар* діти називають мам, тобто жінок. Чим це пояснюється? І чому й досі можна прочитати чи почути: Перед мікрофоном *журналіст* Ніна Степанчук, у видавництві працює *редактором* Галина Майорська, на обговоренні свого роману виступила *автор* Раїса Іванченко, хоча є жіночі відповідники цих слів – позначень професій і занять.

Мало того, навіть 8 Березня деякі керівники в своїх наказах виносять подяку *касиру, продавцеві, ліфтеру* такої-то. Чи не пахне тут дискримінацією статі?

У цьому разі доречно навести як приклад з твору Івана Єфремова «Юрта Ворона». Там є діалог старого робітника Фоміна з геологом Александровим.

«Фомін насупився, зітхнув і, щоб перевести розмову, запитав:

– Дружина ваша, вона теж геологом працює?

– Так, – усміхнувся Александров, – справжня геологиня!

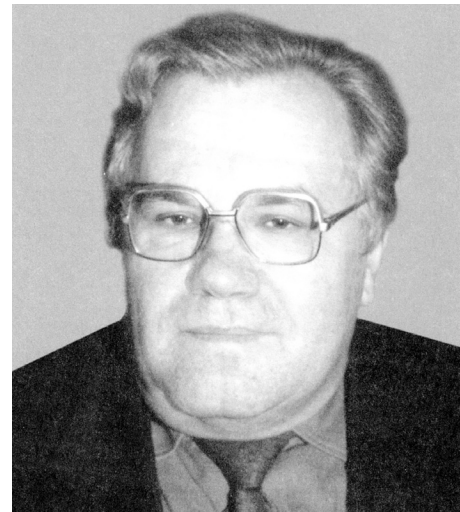
– Як це ви сказали – геологиня? – перепитав Фомін.

– То я навчився називати від студентів. Мені подобається, і, здається, так правильніше.

– Чому правильніше?

– Та тому, що в царські часи у жінок не було професій, і всі спеціальності називалися в чоловічому роді, для чоловіків. Для жінок же залишалися найнепрестижніші, я вважаю, напівпрезирливі: *курсистка, машиністка, медичка*. І досі ми старими пережитками дихаємо, кажемо: *лікар, геолог, інженер, агроном*. Жінок-фахівців майже стільки ж, як і чоловіків, і виходить мовна нісенітниця: *агроном пішла в поле, лікар зробила операцію*. Або доводиться додавати: *жінка-лікар, жінка-геолог*. Наче спеціаліст другого сорту, чи що...»

Александров багато в чому має рацію. Але не треба забувати, що поміж іменниками – назвами професій, звань, посад – трапляються такі, в яких чоловічий рід

начебто й не обумовлений статтю. Адже, коли говоримо *потрібен соціолог*, усім зрозуміло, що йдеться не обов'язково про чоловіка. Ми давно звикли до такої граматичної умовності.

Важливо знати й особливості того типу мовлення, в якому це слово переважно вживають, – наукового та ділового функціональних стилів. Що далі воно від цих сфер і ближче до побутової, то й імовірніша його, сказати б, жіноча відповідність, і навпаки.

У міру набуття чоловічих спеціальностей представницями прекрасної половини людства з'явилися: *бандуристка, організаторка, лікарка, доповідачка* та інші. Цей продуктивний процес триває. Слова *авторка, вчителька, аспірантка, журналістка, контролерка, лекторка, редакторка, дописувачка* та інші, зафіксовані в словниках, цілком нормативні. От і треба ними користуватися, а не вдаватися в розповіді про жінок до лексем *журналіст, редактор, автор*. Бо такі конструкції суперечать морфолого-стилістичним нормам української мови. Вони є наслідком невмотивованого перенесення рис офіційно-ділового стилю (де наголошується не на статі людини, а її службово-му чи суспільному становищі) на художнє, публіцистичне та розмовне мовлення.

Проте для низки слів, зокрема *академік, педагог, міністр, ректор, президент, кандидат, онколог, енергетик* та інших, немає і, мабуть, не буде жіночих відповідників через уже зазначену причину. А щодо чоловічої форми *касиру, продавець, ліфтер* в офіційних, урочистих привітаннях жінкам на їхнє свято, то вона цілком прийнятна (і навіть законна) в такому випадку.

Дехто висловлює міркування, що, наприклад, лексему *поет* (коли мовиться про жінок) слід застосовувати до майстрів слова, а *поетеса* – до пересічних митців. Погодитися з цим важко. Славена поетеса античного світу Саффо (VII–VI ст. до н. е.) не втрачала в славі через те, що греки звали її не поїетес (поет), а *пойетрія (поетеса)*. Та й в українській мові слова *поетеса, поетка* означають «жінка, що пише вірші». А вимір її таланту виражається епітетами *геніальна, велика, видатна, відома, знана* та іншими. «Наші критики ставлять в одну лінію *і поетів, і поетес, і літераторів, і літераторок*; не знаю, як хто, а я не раз казала їм за це спасибі» (Леся Українка).

І ще. Ось ви заходите в школу, відчиняєте двері кабінету директора, а там за столом – жінка. І хоча є слова *директорша, директорка, директриса*, ви називаєте її лексемою чоловічого роду – *директор*, бо ті назви здаються вам грубими, образливими. Як і *редактриса, критикеса*. А утворить жіночий рід професій *пілот, електрик, вівчар, водій*. Спробували? Отож-бо. Не все так просто.

(Далі буде)

Неприступна фортеця, овіяна легендами

Ранок. Спить Кременець, притулившись до підніжжя гори Бони. Величний корпус Кременецького ліцею, вишукана дзвіниця Миколаївської церкви та інші старовинні будинки міста відпочивають в очікуванні нового дня

Можливо, їм сняться імениті гості: великий композитор Ференц Ліст, геніальний Оноре де Бальзак, брат Адама Міцкевича Олександр, український геній Тарас Шевченко... Спокій міста стереже з майже 400-метрової висоти замок королеви Бони.

Це старовинна фортеця в районному центрі Кременець Тернопільської області, руїни якої досі гордо підносяться над містом на Замковій горі (397 метрів над рівнем моря), відомої також як гора Бона. Давні стіни приваблюють мандрівників не тільки яскравим минулим, але й цілою низкою легенд. Із замку

відкривається неповторна панорама на місто, заховане в природному каньйоні річки Ірви посеред Кременецьких гір, кожна вершина має власну назву – Воловиця, Дівочі скелі, Замкова, Хрестова, Куличівка, Черча. Існує гіпотеза, що збудували твердиню ще в VIII–IX століттях. Перші ж письмові згадки про сам Кременець зустрічаються в польських книгах 1064 року. Гучної слави Кременецький замок здобув після того, як хан Батий з великою монгольською ордою взимку 1240–1241 років підійшов до міста, але так

і не зміг здолати його. Період розквіту замку пов'язаний із неаполітанською принцесою Бона Сфорца д'Арагона, яка отримала його в подарунок від свого чоловіка короля Польщі Сигізмунда I в 1536-му і володіла їм 20 років. Про Бону існує багато легенд, саме її іменем називають часто Замкову гору та саму фортецю.

Нині Замкова гора – туристичний об'єкт Кременецького державно-історичного архітектурного заповідника.

Яна ЛЕВИЦЬКА

SOS!

За пам'ять, за землю і... повітря

24 липня в місті Ірпені на Київщині громадськість вибухнула обуренням. Справа в тому, що протягом останніх років ліс, завдяки якому Ірпін'ю був курортом, активно вирубують, а землю забудовують. Якість повітря погіршується. Земельні ділянки і квартири в новобудовах отримують переважно не ірпінці. Жителів міста вразила звістка, що мають забудувати парк на вулиці Героїв. Тут розташована братська могила 57 воїнів, які загинули під час визволення Ірпеня від німецько-фашистських загарбників у 1943 році. Але ця територія потребує дослідження. Невідомо, чи всі останки полеглих солдатів перепоховали у братську могилу. Неподалік в іншій могилі поховані цивільні ірпінці – дід і онук, убиті окупантами. Жителі прилеглої території оголосили зелені насадження на вулиці Героїв парком Героїв і створили для його захисту вуличний комітет, який очолив молодий приватний адвокат Лаврентій Кухалейшвілі. Він запевнив присутніх на мітингу, що правова база для захисту парку є. Ірпінський міський голова Володимир Скаржинський, ознайомившись із думкою громадських активістів, пообіцяв, що на найближчій сесії міськради рішення про будівництво в парку Героїв буде скасовано.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ
Фото автора

Мітинг на вулиці Героїв

ПОВІДОМЛЕННЯ

Отримувач платежу:
ДП «Газетно-журнальне видавництво»
р/р 37128003000584 в УДК м. Києва
МФО 820019, Код 16482679

П.І.Б. _____
Адреса доставки: індекс _____ м. _____
вул. _____ буд. № _____ кв. _____
домофон _____ тел. _____

Передплата на газету «Культура і життя»
на 2011 рік по місяцях (вартість передплати на 1 місяць – 12,00 грн)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Сума, грн

Платник (підпис) _____

КАСИР

КВИТАНЦІЯ

Отримувач платежу:
ДП «Газетно-журнальне видавництво»
р/р 37128003000584 в УДК м. Києва
МФО 820019, Код 16482679

П.І.Б. _____
Адреса доставки: індекс _____ м. _____
вул. _____ буд. № _____ кв. _____
домофон _____ тел. _____

Передплата на газету «Культура і життя»
на 2011 рік по місяцях (вартість передплати на 1 місяць – 12,00 грн)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Сума, грн

Платник (підпис) _____

КАСИР

Для того щоб передплатити газету «Культура і життя», необхідно:

- заповнити квитанцію;
- сплатити в будь-якому банку;
- надіслати копію оплаченої квитанції
 - поштою: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1; – факсом: (044) 498–2363, 498–2364;
 - електронною поштою: sydorenko.iryana@gmail.com.

Щодо передплати звертатися за тел./факс.: (044) 498–2364

Газета «Культура і життя»

Засновники: Міністерство культури і туризму України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

Видавець: Газетно-журнальне видавництво Міністерства культури і туризму України

Директор Олесь Білаш
Головний редактор Віктор Пасак

Склад Видавничої ради

Олесь Білаш – директор видавництва, **Вікторія Лісничка** – заступник міністра культури України, **Олена Череди́нченко** – завсектором взаємодії зі ЗМІ та зв'язків із громадськістю МКТ, **Олена Воронько** – начальник відділу театрального мистецтва МКТ, **Лариса Лебедівна** – завсектором мовної політики МКТ, **Михайло Швед** – начальник відділу музичного та циркового мистецтва МКТ, **Ольга Дарибогова** – начальник управління міжнародних зв'язків МКТ, **Ольга Голинська** – головний редактор журналу «Музика», **Наталія Потушняк** – головний редактор журналу «Театральний концертний Київ», **Алла Підлужна** – головний редактор журналу «Український театр», **Марія Хрущак** – головний редактор журналу «Українська культура», **Орест Когут** – головний редактор видавництва.

Виходить із 7 жовтня 1923 року. Свідоцтво про державну реєстрацію: КВ № 1026 від 26.10.1994 р.
Передплатний індекс 60969
Адреса редакції: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Телефон, факс: (044) 498–2361
e-mail: nvu.kultura@gmail.com
http://www.uaculture.info

Друк: ТОВ «Мега-Поліграф»,
04073 м. Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14

Редакція залишає за собою право на редагування отриманих матеріалів без узгодження з автором.

Думки авторів публікацій можуть не збігатися з позицією редакції.

Матеріали, опубліковані в газеті «Культура і життя», є інтелектуальною власністю редакції і не можуть бути відтворені у будь-якій формі без письмового дозволу видавця. При використанні публікацій посилання обов'язкове.

Наклад 2000

© «Культура і життя»
Ціна договірна

РЕЦЕПТ ДЛЯ ЧИТАЧІВ «КІЖ» ВІД ВИКОНАВИЦІ СПІВАНОЇ ПОЕЗІЇ НАТАЛІ БУЧЕЛЬ

Сьогодні Наталка нас пригощатиме «Хоптою», як вона сама каже про цю страву: «швидко, просто і смачно».

Щоб переконатися в цьому, у велику каструлю кладемо промиті й нарізані: листя салату (можна пекінську капусту), невеличкий пучок кропу, кілька середніх за розміром огірків і зелених цибулинок.

До цього салату додаємо два подрібнених варених яйця і, за бажання, трохи нарізаного шматочками відвареного м'яса. Все це перемішуємо, додаємо сіль та перець за смаком і заливаємо до покриття хлібним квасом. Заправляємо ложкою майонезу або сметани з гірчицею.

«Хопта» готова.

Із підсоленою скибочкою чорного хліба кращої холодної першої страви у спекотний літній день годі й бажати!

Всім смачного!

Ваша Наталя БУЧЕЛЬ